

Kontaktperson:
Vår dato: 09.01.2023
Vår referanse: 23/1
Rundskriv erstatter: 2022/4

Kommentarer sykdomsavløsning

Kommentarer og utdypende forklaringer til regelverk om tilskudd til avløsning ved sykdom med mer.

Innledning

Reglene om tilskudd til sykdomsavløsning m.m. er å finne i:

Forskrift om tilskot til avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Vilkårene for å kunne få tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel står i forskrift om tilskot til avløsning ved sykdom m.m. (sykdomsavløsningsforskriften). Forskriften trådte i kraft 1. januar 2015.

Jordbruksavtalen kapittel 9.2.

Utmålingsreglene, det vil si reglene som bestemmer hvor mye tilskudd søkeren maksimalt kan få, står i jordbruksavtalen. Avtalens punkt 9.2. har regler om tilskuddsgrunnlag, maksimale dagsatser, og fradrag for jordbrukerens inntekter.

I tillegg gjelder selvsagt forvaltningsloven for behandlingen av søknader om tilskuddet.

Oversikt over endringer

I henhold til jordbruksavtalen for 2022/-2023, har det skjedd to endringer. For det første har satsene blitt hevet. Den maksimale dagsatsen ble hevet fra 1 670 til 2 100 kroner. De fire satsene for tilskuddsgrunnlag mellom 5 000 og 30 000 kroner har også blitt hevet.

For det andre er det en utvidelse av retten til å motta tilskudd når jordbrukere har syke barn som ikke har kronisk eller langvarig sykdom eller funksjonsnedsettelse. For avløsning utført fra og med 1. januar 2023 er det ikke lenger et krav at den avløste har fulgt barnet til lege eller sykehus hver dag det søkes tilskudd for. Det må midlertid dokumenteres at barnet har vært sykt i hele søknadsperioden. Dette er nærmere utdypet i tilknytning til § 6.

Vi gir ingen nye signaler, men vi har gjort noen presiseringer som er knyttet til det følgende:

Forholdet mellom vedtak om sykepenger og tilskudd til avløsning ved sykdom

Under § 2 og § 8 har vi presisert at det ikke er et vilkår at et sykepengvedtak foreligger for at en søknad om tilskudd til avløsning ved sykdom skal kunne behandles og eventuelt innvilges. Tilskuddssøknaden må behandles uten ugrunnet opphold. Dersom det tar langt tid å få vedtak om sykepenger fra Nav må det derfor heller presiseres i tilskuddsvedtaket at eventuelt for mye utbetalt tilskudd kan kreves tilbake når sykepengesaken er ferdig.

Næringsinntektsvilkåret

Vi har fjernet henvisningen til ulike poster som følge av at den nye skattemeldingen for næringsdrivende ikke opererer med nummererte poster lenger.

Krav til faktura

Vi har presisert at en faktura for avløsning bør være datert og presisere hvilket arbeid som er gjort, av hvem og når.

Dødsbo

Her har vi presisert at samboer, foreldre eller barn kan overta utgiftene for avløser som har fakturert dødsbo. Vi har også presisert forholdet mellom næringsinntekt på den ene siden og driftsinntekter og driftsutgifter på den andre siden.

Dispensasjon

Vi har presisert at adgangen til å få dispensasjon fra aldersgrensen på 70 år er svært snever.

Innhold

Kommentarer til regelverk om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel.....	1
Innledning	1
Oversikt over endringer	1
§ 1 Føremål	6
§ 2. Forholdet til jordbruksavtalen og annen regelverk	6
Reglene om hvordan tilskuddet skal beregnes er i jordbruksavtalen.....	6
Innledning om satsene og beregningsreglene i Jordbruksavtalen.....	6
Nærmere om dagsatsen.....	7
Tabellene i teknisk jordbruksavtale	7

Tilskudd kun i onnetida for honningproduksjon og planteproduksjon på friland	9
Tilskuddsgrunnlaget for de ulike produksjonene skal summeres.....	9
Gradering av dagsatsen.....	10
Eksempel - 50 prosent sykmeldt fra arbeid i foretaket	10
Eksempel - mottak av arbeidsavklaringspenger (AAP) kombinert med delvis arbeid i foretaket	10
Eksempel - gradert uførepensjon kombinert med sykmelding fra deltidsarbeid i foretaket	11
Eksempel - foreldrepenger/fedrekvote 80 prosent dekningsgrad.....	11
Eksempel - graderte foreldrepenger/fedrekvote ved siden av deltidsarbeid i foretaket	11
Eksempel - både 80 prosent dekningsgrad og graderte foreldrepenger/fedrekvote ved siden av deltidsarbeid i foretaket	11
Fradrag for inntekter	12
Ytelser fra NAV ved sykdom, uførhet og fødsel.....	12
Lønn.....	13
Pensjonsytelser.....	13
Godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste og lignende.....	14
Nærmere om beregningen av tilskuddet.....	14
Beregning av fradrag per dag for inntekter relatert til avløsningsårsaken.....	14
Beregning av fradrag per dag for andre inntekter (som ikke er relatert til avløsningsårsaken)	15
Det laveste beløpet av 1)høyeste maksimale dagsats for tilskuddsordningen fratrukket inntekter og 2)foretakets maksimale dagsats basert på produksjonens art og størrelse, skal legges til grunn	16
Det endelige tilskuddet for en sammenhengende periode skal bli det samme enten søker sender en eller flere søknader	16
§ 3 Generelle vilkår	17
Første ledd – hvem kan motta tilskudd.....	18
Andre ledd – krav til den som avløses – næringsinntekt fra foretaket.....	18
Næringsinntektsvilkåret for innehavere av enkeltpersonforetak (ENK)	19
Krav om drift som kan gi positiv næringsinntekt for innehavere av nyetablerte enkeltpersonforetak (ENK)	20
Det gis kun tilskudd til næringsvirksomhet – ikke til hobbyvirksomhet.....	20
Næringsinntektsvilkåret for deltakere i ANS og DA og for ektefeller til innehavere av ENK	20
Næringsinntektsvilkåret ved jordbrukers død.....	21
Minste krav til næringsinntekt for deltakere, ektefeller til innehavere, og avdøde jordbrukere	21

Dispensasjon fra kravet til næringsinntekt	21
Hva ligger i næringsvirksomhet	22
Om dispensasjon for innehavers ektefelle	22
Om dispensasjon for samboer.....	22
Relevant dokumentasjon for næringsinntekt.....	23
Tredje ledd - krav om dokumenterte kostnader til avløsning.....	23
Hvilke arbeidsoppgaver regnes som avløsning?	24
Fjerde ledd - krav til avløser	24
§ 4 Tilskot ved sjukdom.....	24
Første ledd - tilskudd ved jordbrukerens sykdom eller skade.....	25
Krav om sykmelding eller nødvendig undersøkelse, behandling eller kontroll hos lege.	25
Andre ledd første punktum - maksimalt tilskudd for 365 dager ved jordbrukerens sykdom	25
Andre ledd andre punktum - 26 uker uten tilskudd gjør at tellingen av dager starter på nytt	26
Ikke dispensasjonsadgang fra tidsbegrensningen ved sykdom	26
§ 5 Tilskot ved svangerskap, fødsel, adopsjon og omsorgsovertaking av barn.....	26
Første ledd - tilskudd til avløsning i forbindelse med graviditet.....	27
Andre ledd – tilskudd til avløsning i forbindelse med foreldrepermisjon.....	27
Andre ledd nr. 1 Foreldrepenger.....	27
Andre ledd nr. 2 Engangsstønad ved fødsel og ved adopsjon av barn under 15 år	27
Andre ledd nr. 3 Fedrekvote uten rett til foreldrepenger.....	28
Tredje ledd - regler om hvor lenge det kan gis tilskudd etter andre ledd nr. 2 og 3.....	28
Tredje ledd første punktum	28
Tredje ledd andre punktum	28
Fjerde ledd – tilskudd til avløsning for inntil 14 dager i forbindelse med fødsel/adopsjon eller omsorgsovertakelse.....	29
§ 6 Tilskot ved sjukdom hos barn.....	29
Første ledd – tilskudd ved følge av barn til lege	30
Andre ledd – tilskudd ved omsorg for barn med kronisk eller langvarig sykdom.....	30
Tredje ledd – antallet dager det kan gis tilskudd for ved barns sykdom	30
§ 7 Tilskot ved dødsfall	31
Første ledd – tilskudd til etterlatte etter avdød jordbruker	31
Andre ledd – ikke krav om næringsinntekt for etterlatte.....	32
§ 8 Søknad	32
Første ledd - søknadsskjema	32

Andre ledd - søknadsfrist.....	32
Dispensasjon fra søknadsfristen	33
Tredje ledd – forbud mot pantsetting.....	33
§ 9 Administrasjon, dispensasjon og klage.....	33
Første ledd – kommunen fatter vedtak.....	34
Andre ledd – hjemmel for dispensasjon.....	34
Nærmere om særlig tilfelle.....	35
Tredje ledd – klageadgang.....	35
§ 10 Kontroll og innhenting av opplysninger	36
Første ledd – søkers opplysningsplikt.....	36
Andre ledd – landbruksforvaltningen kan innhente opplysninger fra Skatteetaten.....	36
Tredje ledd – landbruksforvaltningen kan kontrollere	36
§ 11 Avkorting ved regelverksbrot.....	37
Kommentarer til bestemmelsen.....	37
Det kan ikke avkortes i tilskudd til etterlatt.....	37
§ 12 Avkorting ved feilopplysninger	37
Første punktum – avkorting ved feilopplysninger	37
Andre punktum - avkorting ved brudd på frist i forbindelse med kontroll.....	38
§ 13 Tilbakebetaling og renter mv.	38
Første ledd – tilbakekreving av feilutbetalt eller avkortet tilskudd.....	38
Andre ledd - renter	39
Tredje ledd – motregning i tilskuddet for andre krav som springer ut av jordbruksvirksomheten.....	39
§ 14 Iverksettning.....	39

§ 1 Føremål

Føremålet med tilskott etter denne forskrifta er å medverke til å dekkje kostnadene til avløyning ved eigen eller barns sjukdom, svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorgsovertaking, og ved dødsfall.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Tilskuddsordningen skal ifølge § 1 medvirke til å dekke kostnader til avløsning ved jordbrukerens egen eller barns sykdom, ved svangerskap, ved fødsel, adopsjon eller omsorgsovertakelse, og ved jordbrukerens dødsfall. Formålet med ordningen er altså ikke å bedre økonomien i jordbruksforetak generelt, men å fungere som et sikkerhetsnett når jordbrukeren av bestemte årsaker helt eller delvis er ute av stand til å utføre det arbeidet han eller hun vanligvis vil ha gjort for å holde driften i foretaket i gang.

Med «jordbruker» menes person som arbeider aktivt i driften av foretaket og som har næringsinntekt fra foretakets jordbruks- eller gartnerivirksomhet. Det kan altså både være den som noen vil tenke på som «selve» jordbrukeren og andre, for eksempel ektefellen. Ofte er det underforstått at personen må ha blitt avløst.

§ 2. Forholdet til jordbruksavtalen og anna regelverk

Tilskotet vert utrekna med grunnlag i satsar, definisjonar, utmålingsreglar m.m. fastsett i jordbruksavtalen.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Reglene om hvordan tilskuddet skal beregnes er i jordbruksavtalen

§ 2 slår fast at tilskuddet skal beregnes ut fra satser, definisjoner og beregningsregler i jordbruksavtalen. I Teknisk jordbruksavtale 2021– 2022 er reglene for tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel med videre plassert i kapittel 9.2.

Innledning om satsene og beregningsreglene i Jordbruksavtalen

Tilskudd beregnes for antallet dager det kan utbetales tilskudd for i søknadsperioden. Det er fastsatt fem nivåer for hvor mye et foretak maksimalt kan få i tilskudd per dag. Den høyeste maksimale dagsatsen for 2022 er satt til 2 100 kroner. Hvilket nivå et foretak skal ha, avhenger av hvilken type produksjon foretaket driver og størrelsen på denne.

Den maksimale dagsatsen skal graderes dersom jordbrukeren er delvis sykmeldt fra arbeidet i foretaket, mottar graderte svangerskapspengene, tar ut foreldrepenger med 80 % dekningsgrad eller benytter muligheten til å ta ut graderte foreldrepenger ved siden av deltidsarbeid.

Det skal gjøres fradrag for stønader, lønn og andre inntekter den som har blitt avløst kan få eller har fått i perioden det søkes tilskudd for. Næringsinntekt skal ikke trekkes fra. Husdyrprodusenter og veksthusprodusenter kan få tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel gjennom hele året. Honningprodusenter og produsenter av planter på friland kan få tilskudd for avløsning i onnetida.

Det kan bare gis tilskudd til ett foretak for avløsning av jordbrukeren i samme periode.

Som hovedregel gis det kun tilskudd tilsvarende avløsning av en person på full tid per virksomhet i samme periode. Dersom statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet finner at det foreligger særlige forhold som taler for å gi virksomheten tilskudd for avløsning utover dette, kan det gis dispensasjon fra denne regelen for en begrenset periode.

Nærmere om dagsatsen

Tilskuddet beregnes på grunnlag av dagsatser. Det er fastsatt fem ulike maksimale dagsatser. Disse fremkommer av tabell 9.3 i jordbruksavtalen. Den høyeste maksimale dagsatsen det er mulig å få er 2 100 kroner. Hvilken maksimal dagsats et foretak skal ha avhenger av hvilken type produksjon virksomheten driver og størrelsen på produksjonen. Faktorene i tabell 9.2 gir grunnlaget for virksomhetens innplassering i tabell 9.3. Det er krav om at samlet grunnlag er lik eller større enn 5 000 kroner før det kan ytes tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel m.m.

Tabellene i teknisk jordbruksavtale

Partene i jordbruksoppjøret blir enige om hvor mye det maksimalt kan gis i tilskudd til sykdomsavløsning m.m. per dag. Tabell 9.3 i jordbruksavtalen angir fem ulike maksimale dagsatser for tilskudd til avløsning ved sykdom m.m. Den maksimale dagsatsen avhenger av tilskuddsgrunnlaget. Tilskuddsgrunnlaget varierer med type produksjon og størrelsen på produksjonen. Den høyeste maksimale dagsatsen er for tiden 1 670 kroner.

Innholdet i tabell 9.3 foretakets maksimale dagsats, for de to siste årene:

Tilskuddsgrunnlag, kr	Maksimal dagsats 2022, kr	Maksimal dagsats 2023, kr
5 000 – 12 000	567	713
12 001 – 18 000	824	1 036
18 001 – 24 000	1 103	1 387
24 001 – 30 000	1 381	1 737
< 30 000	1 670	2 100

Man finner tilskuddsgrunnlaget ved å multiplisere faktorene angitt i tabell 9.2 i jordbruksavtalen med antallet dyr, bifolk, dekar planteproduksjon eller kvadratmeter veksthusareal som benyttes i planteproduksjon som foretaket hadde første dag i perioden det søkes tilskudd for. Hvis foretaket legger ned produksjonen midt i jordbrukerens

sykmeldingsperiode, opphører imidlertid retten til tilskudd til avløsning ved sykdom m.m. umiddelbart.

Faktorene i tabell 9.2 og tilskuddsgrunnlag i venstre kolonne i tabell 9.3 er angitt med kroner. Denne bruken av «kroner» har ingen betydning for hvor mye tilskudd foretaket kan få. Det kunne like gjerne vært utelatt. I kolonnen for maksimal dagsats i tabell 9.3 har imidlertid kroner betydning. Innholdet i denne kolonnen betyr at foretaket potensielt kan få det aktuelle kronebeløpet i tilskudd per dag for avløsning av bonden.

Tabell 9.2 Faktor for beregning av foretakets maksimale dagsats for sykdomsavløsning m.m

Dyreslag	Faktor, kr per dyr
Melkeku	3 557
Ammeku	982
Øvrige storfe	593
Melkegeit og melkesau	820
Sau født året før eller tidligere og ammegeit	408
Avlsgris ¹⁾	1 173
Levende slaktegris ²⁾ og livdyr på minst 50 kg	128
Verpehøne ³⁾ og avlsdyr av ender, kalkuner og gjess	10,3
Slaktekylling	3,08
Økologiske slaktekylling	6,84
Kalkun for slakt	8,26
Gås for slakt	3,59
And for slakt	19,85
Kylling for livdyrsalg ⁴⁾	8,26
Kalkun for livdyrsalg ⁵⁾	8,26
Hest (alle) ⁶⁾	1 173
Avlskanin ⁷⁾	292
Revetispe ⁸⁾	322
Minktispe ⁸⁾	94
Hjort (alle)	399
Vekst^{9),10)}	Faktor, kr per daa
Korn	48
Potet	220
Frukt og bær	960
Grønnsaker	540
Honning¹⁰⁾	Faktor, kr per bifolk
Bifolk	150
Veksthus	Faktor, kr per kvm
Veksthusareal som benyttes til planteproduksjon	16,8

1) Purke som har griset og råne som er satt inn i avl.

2) Levende slaktegris minst 14 uker gamle.

3) Verpehøner, minst 20 uker gamle, for konsumegg- eller rugeeggproduksjon.

4) Gjelder ikke kyllinger som blir solgt fra klekkeri til slaktekyllingprodusent.

5) Gjelder bare kalkun på inntil 28 uker.

6) I vinterhalvåret - inkludert hester som foretaket har i pensjon.

7) Hunnkanin som har født og som benyttes i kjøtt- eller ullproduksjon.

8) Avlstispe født foregående år eller tidligere.

9) Jf. definisjoner av vekstgrupper i kap. 7.7.1.

10) For foretak med plante- og/eller honningproduksjon gjelder tilskuddsordningen kun i onnetida.

Tilskudd kun i onnetida for honningproduksjon og planteproduksjon på friland

Foretak som bare driver med planteproduksjon på friland eller med honningproduksjon, kan kun få tilskudd til avløsning i onnetida. Onnetida, vekstperioden, har etter hovedregelen vært regnet som perioden fra 15. april til 1. oktober. Det kan imidlertid være behov for avløsning også tidligere og senere på året, fordi vekstsesongene har blitt gradvis utvidet. For eksempel er det blitt mer og mer vanlig med tidlig våronn. Kommunen har derfor mulighet til å godkjenne om perioden foretaket søker om tilskudd for, kan regnes som onnetid selv om den er utenfor dette tidsrommet.

Tilskudd kan gis for den delen av året da jordbrukeren er daglig sysselsatt med planteproduksjonen på en slik måte at det raskt vil oppstå behov for avløsning for å holde drifta i gang dersom han ikke kan utføre det planlagte arbeidet. Dette er typisk fra jorda bearbeides om våren til og med siste innhøsting eller jordbearbeiding om høsten.

I forbindelse med pakking av frukt og grønnsaker på høsten kan det muligens oppstå behov for avløsning som kan gi rett til tilskudd, men det er ikke meningen at tilskudd til avløsning skal gis for pakking og sortering som skjer gjennom hele eller store deler av vintersesongen og som på et vis kan sees på som en egen virksomhet som like gjerne kunne vært utført av f.eks. et pakkeri.

Tilskuddsgrunnlaget for de ulike produksjonene skal summeres

Ved søknad om tilskudd til avløsning skal tilskuddsgrunnlaget for de ulike typene produksjon som foretaket driver legges sammen før man finner den tilhørende maksimale dagsatsen i tabell 9.3. For avløsning i onnetida skal grunnlaget fra det foretaket måtte ha av husdyr, plante-, veksthus- og honningproduksjon legges sammen. Dersom avløsningen har funnet sted utenom onnetida, er det bare husdyr- og veksthusproduksjon som kan gi rett til tilskudd og det er dermed bare tilskuddsgrunnlaget for disse som skal legges sammen. Dette kan eksemplifiseres på følgende måte:

Eksempel – Tilskuddsgrunnlag for foretak med både husdyr, plante- og honningproduksjon
Foretaket har 11 hester, 10 avlskaniner, driver med korn (havre 100 dekar, bygg 40 dekar), grønnsaker (kål 2 dekar, gulrot 1 dekar) og bier (10 bifolk).

Ved å multiplisere antallet enheter av de ulike produksjonene/dyra med den tilhørende faktoren i tabell 9.2 kommer man frem til det tilskuddsgrunnlaget de forskjellige produksjonene gir.

Dyr

Hester: 11 dyr X 1 173 (faktor) = 12 903 tilskuddsgrunnlag

Avlskaniner: 10 dyr X 292 (faktor) = 2 920 tilskuddsgrunnlag

Samlet tilskuddsgrunnlag for dyra er **15 823**.

Vekster og honning

Havre: 100 dekar X 48 (faktor) = 4 800 tilskuddsgrunnlag

Bygg: 40 dekar X 48 (faktor) = 1 920 tilskuddsgrunnlag

Kål: 2 dekar X 540 (faktor) = 1 080 tilskuddsgrunnlag

Gulrot: 1 dekar X 540 (faktor) = 540 tilskuddsgrunnlag

Honning: 10 bifolk X 150 (faktor) = 1 500 tilskuddsgrunnlag

Samlet tilskuddsgrunnlaget for vekster og honning er **9 840**.

I onnetida vil det totale tilskuddsgrunnlaget for bonden være summen av samlet tilskuddsgrunnlag for dyra (15 823) og samlet tilskuddsgrunnlag for vekster og honning (9 840,) som er **25 663**. Denne summen er innenfor det nest høyeste tilskuddsgrunnlagsintervallet i tabell 9.3 (24 001 – 30 000) og gir dermed foretaket en maksimal dagsats på 1 381 kroner. Dette betyr at foretaket maksimalt vil kunne få 1 381 kroner i tilskudd per dag for avløsning av bonden i onnetida (15. april – 1. oktober).

Utenfor onnetida er det bare dyra som gir grunnlag for tilskudd. Det samlede tilskuddsgrunnlaget for dyra, 15 823, er i det nest laveste tilskuddsgrunnlagsintervallet i tabell 9.3 (12 001 – 18 000). Den maksimale dagsatsen som hører til dette intervallet, er 824 kroner. Dette betyr at foretaket maksimalt vil kunne få 824 kroner i tilskudd per dag for avløsning av bonden i den delen av året som er utenfor onnetida.

Gradering av dagsatsen

Ved delvis sykmelding, mottak av graderte arbeidsavklaringspenger, mottak av graderte svangerskapspenger, uttak av foreldrepenger med 80 prosent sats eller uttak av graderte foreldrepenger kombinert med deltidsarbeid, må den maksimale dagsatsen graderes med samme prosent. Ved for eksempel 60 prosent sykmelding graderes den maksimale dagsatsen ved å multiplisere den med 0,6 (en kan også si at dagsatsen «graderes» når jordbrukeren er helt sykmeldt fra arbeidet i foretaket, men i og med at faktoren da blir 1,0 så skjer det ingen endring i dagsatsen i slike tilfeller). Hvis ytelser fra NAV er gradert, skal dette fremkomme av vedtaksbrev eller utbetalingsmeldinger fra NAV.

Det er graden av sykmelding eller lignende fra arbeidet i jordbruksforetaket som er av betydning. I hvilken grad jordbrukeren er sykmeldt fra eventuelle arbeidsforhold utenfor gården har ingen betydning.

Eksempel - 50 prosent sykmeldt fra arbeid i foretaket

Dersom den avløste jordbrukeren har vært 50 prosent sykmeldt fra arbeidet i foretaket skal den maksimale dagsatsen halveres ved beregningen av tilskuddet. Hvis foretaket sin maksimale dagsats etter tabell 9.3 er 2 100 kroner, blir dagsatsen etter gradering på 1 050 kroner.

Eksempel - mottak av arbeidsavklaringspenger (AAP) kombinert med delvis arbeid i foretaket

Dersom legeerklæringen i saken er tydelig på hvor mye den avløste kan/ikke kan arbeide og dette stemmer med det som vedkommende har avtalt med NAV i aktivitetsplanen, kan denne prosentandelen legges til grunn for graderingen av den maksimale dagsatsen. I så fall blir det likt som ved ordinær, gradert sykmelding.

Hvis arbeidsevnen har variert gjennom søknadsperioden finner man den korrekte graderingen ved å sammenligne det jordbrukeren faktisk har fått utbetalt i AAP, med det

som ville blitt utbetalt dersom vedkommende ikke hadde arbeidet noe. Hvis det har vært stor variasjon gjennom hele perioden, blir det mest praktisk å beregne den gjennomsnittlige nedsettelsen av arbeidsevnen for hele søknadsperioden sett under ett, og så gradere dagsatsen i tråd med dette.

Eksempel - gradert uførepensjon kombinert med sykmelding fra deltidsarbeid i foretaket

Det kan normalt ikke gis tilskudd til avløsning av noen som mottar uføretrygd basert på helt nedsatt inntekts-/arbeidsevne. Hvis den avløste mottar gradert uføretrygd, kan det imidlertid gis tilskudd dersom vedkommende vanligvis arbeider deltid i foretaket og så blir helt eller delvis sykmeldt fra dette arbeidet.

Den maksimale dagsatsen skal i slike tilfeller graderes i tråd med i hvor stor grad jordbrukeren er sykmeldt fra sitt vanlige deltidsarbeid i foretaket. Man skal altså se bort fra den delen av arbeids-/inntektsevnen som er varig nedsatt når den maksimale dagsatsen graderes.

Jordbrukeren får for eksempel 60 prosent uføretrygd fordi det er konstatert at inntektsevnen er varig nedsatt med 60 prosent etter at han skadet ryggen. Den varige nedsettelsen kan ikke gi grunnlag for tilskudd til sykdomsavløsning når han ikke lenger kan få sykepengene eller arbeidsavklaringspengene fra Nav som følge av nedsettelsen. Hvis jordbrukeren deretter blir sykmeldt fordi han på grunn av andre eller nye helseplager heller ikke kan utnytte sin restinntektsevne (som vanligvis er på 40 %) kan det imidlertid gis tilskudd til avløsning av ham. Hvis han er helt sykmeldt fra deltidsarbeidet så skal ikke den maksimale dagsatsen graderes noe, men hvis han er 50 prosent sykmeldt fra deltidsarbeidet, så skal den maksimale dagsatsen halveres.

Når den maksimale dagsatsen er gradert i tråd med graden av sykmelding fra deltidsarbeidet, skal det gjøres fradrag både for sykepengene og for uføretrygden jordbrukeren har fått utbetalt. På denne måten blir uføretrygden også hensyntatt ved beregningen av tilskuddet.

Eksempel - foreldrepenger/fedrekvote 80 prosent dekningsgrad

Dersom foreldrene har avtalt med NAV at foreldrepengene utbetales med 80 prosent dekningsgrad, må foretakets dagsats settes til 80 prosent av det den etter tabell 9.3 skal være. Har foretaket den høyeste dagsatsen på 2 100 kroner settes den til 1 680 kroner ved beregningen av maksimalt tilskudd for hele perioden.

Eksempel - graderte foreldrepenger/fedrekvote ved siden av deltidsarbeid i foretaket

Dersom jordbrukeren som har blitt avløst har mottatt graderte foreldrepenger ved siden av deltidsarbeid skal også dagsatsen graderes. For eksempel dersom vedkommende har 40 prosent uttak av foreldrepenger skal dagsatsen settes til 40 prosent av dagsatsen foretaket kvalifiserer for i tabell 9.3. Med høyeste dagsats vil dette bli 840 kroner.

Eksempel - både 80 prosent dekningsgrad og graderte foreldrepenger/fedrekvote ved siden av deltidsarbeid i foretaket

Dersom foreldrene har avtalt med NAV at foreldrepengene skal utbetales med 80 prosent dekningsgrad og de i tillegg benytter seg av muligheten til å ta ut graderte foreldrepenger

ved siden av deltidsarbeid, blir dagsatsen gradert i to omganger. Først til 80 prosent og deretter blir beløpet man da kommer frem til, gradert i tråd med fordelingen mellom deltidsarbeid og uttaket av foreldrepengene.

Hvis dagsatsen etter tabell 9.3 er 2 100 kroner, dekningsgrad for foreldrepengene er 80 prosent og jordbrukeren mottar graderte foreldrepenger med 40 prosent uttak, regnes graderingen ut slik:

Først: $1\ 670 \times 0,80 = 1\ 680$ kroner

Deretter: $1\ 680 \times 0,40 = 672$ kroner

Fradrag for inntekter

I henhold til Jordbruksavtalen, så skal det ved beregningen av tilskuddet gjøres fradrag for inntektene til den avløste i søknadsperioden. Det er inntekt som refererer seg til og er opptjent i søknadsperioden, som skal trekkes fra. Det skal ikke trekkes for næringsinntekt.

Dersom Nav ikke har ferdigbehandlet søknaden om sykepenge innen rimelig tid, må likevel søknad om tilskudd til avløsning behandles uten ugrunnet opphold jf. forvaltningsloven § 11 a. I disse tilfellene må det i vedtaket opplyses om at ytelser fra NAAv skal trekkes fra tilskuddet og at det som eventuelt har blitt utbetalt for mye, kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i en fremtidig ytelse.

Ytelser fra NAV ved sykdom, uførhet og fødsel

Det er ytelser den avløste får eller kan få fra Nav ved sykdom, uførhet og fødsel, som eventuelt skal trekkes fra ved beregningen av tilskuddet. Den som har blitt avløst, kan altså ikke prøve å unngå fradrag ved å vente med å søke om stønad fra Nav til etter at kommunen har fattet vedtak om tilskudd. Søker kan heller ikke la være å søke om arbeidsavklaringspenger og i stedet søke om tilskudd til avløsning ved sykdom etter endt sykepengeperiode for å unngå fradrag. Det må foreligge et avslagsvedtak på arbeidsavklaringspenger fra Nav for at fradrag ikke skal gjøres. Dersom det ikke ligger ved et avslagsvedtak, må det gjøres fradrag for det søkeren kunne ha fått fra Nav, dersom det hadde vært søkt.

Stønader som skal trekkes fra er sykepenge, arbeidsavklaringspenger, gradert uføretrygd (det kan ikke gis tilskudd til avløsning av noen som mottar 100 prosent uføretrygd), svangerskapspenge, foreldrepenger, engangsstønad ved fødsel, omsorgspenger, pleiepenge og opplæringspenge. Kontantstøtte for å være hjemme med små barn skal ikke trekkes fra. Eventuelle nye typer ytelser fra Nav som naturlig hører inn under "ytelser ved sykdom og fødsel", skal også gå til fradrag.

Sykepenge skal trekkes fra uansett om de er opptjent via næringsinntekt fra foretaket, inntekt fra annen næringsvirksomhet eller fra ansettelsesforhold. Også sykepenge den avløste får fordi han eller hun har tegnet forsikring hos Nav for å kunne få sykepenge fra dag 1 av sykmeldingsperioden, skal trekkes fra.

Sykepenger utbetales for fem dager per uke. Det har ingen ting å si for retten til sykepenger om den aktuelle dagen er en helligdag eller ikke – bare om det dreier seg om en av ukens første fem dager eller om det er en lør- eller søndag.

Selvstendig næringsdrivende må gjennom en såkalt ventetid på sykepenger før de får utbetalt sykepenger. Ventetiden er i utgangspunktet 16 dager lang. Sykepengene kommer derfor vanligvis først til utbetaling fra og med dag 17 i sykmeldingsperioden. Hvis dag 17 faller på en lørdag kommer sykepengene først til utbetaling fra dag 19 og det gjøres følgelig intet fradrag for sykepenger for dag 17 og 18. Hvis dag 17 faller på søndag utbetales og gjøres det fradrag for sykepenger fra og med dag 18.

Dersom den avløste blir friskmeldt og deretter sykmeldt på nytt før det har gått 16 dager, begynner ikke ventetiden på sykepenger fra NAV på nytt. I slike tilfeller kan det derfor hende at sykepengene kommer til utbetaling fra dag 1 av sykmeldingen – hvis den forrige sykmeldingen varte i minst 16 dager. Hvis den forrige sykmeldingen varte i for eksempel 6 dager, vil sykepengene bli utbetalt fra dag 11.

Når det skal gjøres fradrag for utbetalte sykepenger holdes ventetiden på sykepengene utenfor. For dagene før sykepenger kommer til utbetaling gjøres det altså ikke noe fradrag for sykepenger.

Personer mellom 67 og 70 år har bare krav på sykepenger fra Nav for inntil 3 måneder hvis de blir sykmeldt. Det er i seg selv ikke et vilkår for å få tilskuddet at den avløste har krav på sykepenger. Forutsatt at øvrige vilkår for å motta tilskuddet er oppfylt, så kan det derfor gis tilskudd til avløsning av jordbrukere i denne aldersgruppen også etter at retten til sykepenger i 3 måneder er brukt opp.

Lønn

Dersom den som har blitt avløst har et ansettelsesforhold ved siden av arbeidet i jordbruksforetaket, skal det han har opptjent i lønn i løpet av perioden gå til fradrag ved beregningen av tilskuddet. Dette gjelder også akkordlønn og lønn fra sesongarbeid. Eventuell inntekt fra annen næringsvirksomhet jordbrukeren driver skal ikke gå til fradrag.

Møtegodtgjørelse og honorar for styreverv og lignende likestilles med lønn i denne sammenheng og skal dermed også trekkes fra.

Det skal ikke gjøres fradrag for feriepenger.

Pensjonsytelser

Alderspensjon fra NAV og alders- eller uførepensjonsytelser som stammer fra pensjonsordninger i private og offentlige arbeidsforhold, der arbeidsgiver har betalt inn til utbetaling av pensjon, skal trekkes fra maksimal dagsats for ordningen. Som for eksempel sjømannspensjon.

Bare alderspensjon som den avløste faktisk mottar skal trekkes fra. Det kreves ikke at den avløste begynner å ta ut alderspensjon fra folketrygden så snart vedkommende har mulighet til dette. Dette betyr at man ikke skal gjøre fradrag for alderspensjon

vedkommende kunne ha fått dersom han eller hun ikke hadde utsatt uttaket av alderspensjon.

Det skal ikke trekkes for utbetaling av privatfinansierte pensjonsforsikringer (ordninger der søker som privatperson har betalt inn beløp som senere utbetales som pensjon).

Godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste og lignende

Eksempler på slik godtgjørelse som skal trekkes fra, er godtgjørelse for tapt arbeidsinntekt ved tjeneste som meddommer eller jurymedlem ved domstolen og godtgjørelse av tapt arbeidsfortjeneste til folkevalgte i forbindelse med møter eller reiser o.l.

Nærmere om beregningen av tilskuddet

Maksimalt tilskudd til utbetaling beregnes per dag i søknadsperioden og legges sammen til en totalsum for hele søknadsperioden.

For å finne frem til korrekt tilskudd per dag, splittes søknadsperioden opp i delperioder. Om tilskuddet beregnes med utgangspunkt i en eller flere delperioder avhenger av om

- det har vært variasjon i graderingen (for eksempel ulik sykmeldingsgrad gjennom søknadsperioden),
- den avløste har eller kunne fått på ytelser relatert til avløsningsårsaken gjennom hele søknadsperioden eller ikke (for eksempel på grunn av ventetid på sykepenge eller at den avløste har nådd det maksimale antallet dager Nav utbetaler sykepenge for i løpet av søknadsperioden),
- om det er ulikheter i tilskuddsgrunnlaget fordi søknadsperioden inkluderer tidsrom både i og utenfor onnetida,
- om det er et årsskifte i løpet av søknadsperioden (ofte endres de maksimale dagsatsene i tabell 9.3 fra og med 1. januar)

Beløpet for inntekter som skal komme til fradrag per dag, beregnes på litt ulikt vis avhengig av om det dreier seg om en ytelse fra Nav som er relatert til avløsningsårsaken, eller om det er andre typer inntekt.

Fradraget skal gjøres fra den høyeste maksimale dagsatsen som fremkommer av tabell 9.3 som tilhører den aktuelle delperioden dagen er i – etter at den er gradert i tråd med sykmeldingsgrad, svangerskapspengegrad, graderingen av foreldrepengene og så videre.

Beregning av fradrag per dag for inntekter relatert til avløsningsårsaken

Inntektene som er relatert til avløsningsårsaken (for eksempel sykepenge, arbeidsavklaringspenge og foreldrepenger) utbetales vanligvis for fem dager per uke (ikke for lørdager og søndager). De varierer i størrelse avhengig av gradering. Fradraget for slike inntekter blir derfor beregnet separat per delperiode i søknadsperioden slik at graderingen av ytelsen og graderingen av dagsatsen korresponderer. Man finner ut hvor mye slik inntekt som kommer til fradrag per dag i delperioden, ved å dele det som er utbetalt totalt i slike inntekter i løpet av delperioden, på antallet dager i delperioden. Fordi det varierer hvor mange ukedager det er i delperiodene, kan imidlertid fradraget per dag bli ulikt for to forskjellige delperioder, selv om graderingen er den samme.

Eksempel:

Bonden er sykmeldt 100 prosent. Søknadsperioden er fra 1. desember 2020 til og med 31. januar 2021. Bonden mottar 1 000 kroner i sykepenger fra Nav per ukedag i hele perioden (ingen ventetid på sykepenger).

Delperiode 1 – desember

Det er 23 ukedager i desember 2020. Vi får dermed dette regnestykket for desember:
Totale sykepenger i desember: 23 dager x 1000 kroner per dag = 23 000 kroner

Fradrag per dag i desember: 23 000 kroner : 31 dager = 741,935 kroner per dag.

Delperiode 2 – januar

Det er 21 ukedager i januar 2021. Vi får dermed dette regnestykket for januar: Totale sykepenger i januar: 21 dager x 1000 kroner per dag = 21 000 kroner

Fradrag per dag i januar: 21 000 kroner : 31 dager = 677,419 kroner per dag.

Vi ser altså at selv om sykmeldingsgraden og sykepenger per dag er like både i desember og januar, blir det forskjellige fradrag per dag i de to delperiodene. Årsaken er at det ikke er like mange ukedager i de to delperiodene, og dermed ulike totalinntekter hver delperiode.

Beregning av fradrag per dag for andre inntekter (som ikke er relatert til avløsningsårsaken)

Inntekter som ikke er relatert til avløsningsårsaken (for eksempel lønn, honorar og uføretrygd) trekkes fra med et likt beløp for alle dagene i søknadsperioden, uavhengig om den består av en eller flere delperioder. Det er bare den delen av inntekten som er opptjent for dager i søknadsperioden som skal trekkes fra.

Eksempel møtegodtgjørelse

Den avløste fikk 1 800 kroner i møtegodtgjørelse for et møte hun deltok på i løpet av søknadsperioden 1. april – 14. april (14 dager). Fradraget per dag for denne inntekten blir:

1 800 kroner: 14 dager = 128,57 kroner

Eksempel månedslønn

Hvis den avløste mottar 30 000 kroner i månedslønn for april (ingen lønn i mars) og er sykmeldt fra 21. mars til 17. april (28 dager), blir fradraget for lønn per dag i søknadsperioden beregnet slik:

30 000 kroner: 30 dager = 1 000 kroner per dag i april.

1 000 kroner x 17 dager = 17 000 kroner som er opptjent for dager i søknadsperioden.

17 000 kroner: 28 dager i søknadsperioden = 607,14 kroner i fradrag per dag i søknadsperioden.

Eksempel honorar for verv

Hvis den avløste mottar 5 000 kroner i årlig honorar for et verv, blir fradraget for honoraret per dag

5 000 kroner: 365 dager = 13,70 kroner per dag, hvis hele søknadsperioden er i det årete honoraret gjelder for.

Hvis søknadsperioden strekker seg fra 1. desember til 31. januar (62 dager), og honoraret på 5 000 kroner gjelder for det ene av de to kalenderårene, blir fradraget per dag for honoraret beregnet slik:

13,70 kroner per dag x 31 dager = 424,70 kroner som er opptjent i søknadsperioden.

424,70 kroner: 62 dager i søknadsperioden = 6,85 kroner til fradrag per dag i søknadsperioden.

Det laveste beløpet av 1) høyeste maksimale dagsats for tilskuddsordningen fratrukket inntekter og 2) foretakets maksimale dagsats basert på produksjonens art og størrelse, skal legges til grunn

De ulike inntektene som kommer til fradrag per dag i delperioden, skal alle trekkes fra den høyeste maksimale dagsatsen for tilskuddsordningen etter at den er gradert i tråd med sykmeldingsgrad og så videre. Dersom beløpet man da kommer frem til er lavere enn foretakets maksimale dagsats basert på produksjonens art og størrelse (etter at denne også er gradert i tråd med sykmeldingsgraden), så er det dette lavere beløpet som skal benyttes til å beregne det maksimale tilskuddet foretaket kan få for delperioden. Hvis foretakets graderte maksimale dagsats basert på produksjonens art og størrelse, er lavere enn den graderte høyeste maksimale dagsatsen for tilskuddsordningen fratrukket inntekt per dag, så skal denne legges til grunn. Dette kan illustreres slik (vi legger til grunn av den avløste er 100 prosent sykmeldt i begge eksemplene):

Foretakets produksjon gir et tilskuddsgrunnlag på 15 000 kroner. Det betyr at foretakets maksimale dagsats, basert på produksjonens art og størrelse, er 824 kroner. Dersom den avløste ikke har noen inntekter ved siden av jordbruksdriften og heller ikke mottar eller kan motta stønad fra Nav, så kan foretaket maksimalt få 824 kroner i tilskudd per dag. Maksimalt tilskudd for perioden blir dermed 824 kroner ganget med antallet dager i perioden.

Hvis den avløste derimot har inntekter, som er beregnet å utgjøre 1 000 kroner i fradrag per dag, så er 1 670 kroner (den høyeste maksimale dagsatsen for tilskuddsordningen) fratrukket 1 000 kroner (den avløstes inntekter per dag i perioden), det vil si 670 kroner, det maksimale beløpet foretaket kan få i tilskudd per dag. Maksimalt tilskudd for perioden blir dermed 670 kroner ganget med antallet dager i perioden.

Det endelige tilskuddet for en sammenhengende periode skal bli det samme enten søker sender en eller flere søknader

Ettersom ytelser fra Nav, gradering, onnetid og kalenderår spiller inn på hvor mye tilskudd som kan komme til utbetaling, så blir det maksimale tilskuddet til utbetaling beregnet per delperiode i perioden det søkes om tilskudd for. Maksimalt tilskudd per delperiode blir så lagt sammen og utgjør det maksimale tilskuddet for søknadsperioden.

Kravet i sykdomsavløsningsforskriften § 3 tredje ledd, om at utgiftene til avløser skal være dokumenterte, gjør imidlertid at det ikke nødvendigvis er det maksimale tilskuddet for søknadsperioden som kommer til utbetaling. Hvis utgiftene er lavere enn det maksimale tilskuddet, så blir tilskudd til utbetaling ikke høyere enn utgiftene. Hvilken av delperiodene utgiftene til avløser har påløpt er imidlertid ikke av betydning. Her sees hele søknadsperioden under ett.

Dette prinsippet gjelder også i de tilfellene søker velger å dele opp en lengre periode i flere søknader. Bonden er for eksempel sykmeldt fra januar til og med oktober. Da skal det ikke ha noe å si for den totale utbetalingen av tilskuddet om søkeren sender en søknad for hele perioden, eller deler opp i to eller enda flere søknader, så lenge det til sammen dekker hele tidsrommet 1. januar – 31. oktober.

Dette betyr at dokumenterte utgifter til avløser som overstiger maksimalt beregnet tilskudd for en søknadsperiode, kan gi grunnlag for tilskuddsutbetaling for en senere søknadsperiode, så lenge det ikke er dager det ikke søkes om eller ikke kan gis tilskudd for, imellom dem. Likeledes kan deler av maksimalt beregnet tilskudd for en søknadsperiode som ikke har kommet til utbetaling, fordi utgiftene til avløsning var for lave, gi grunnlag for utbetaling av tilskudd for en senere søknadsperiode så sant det ikke er dager det ikke søkes om eller det ikke kan gis tilskudd for, mellom dem. Når vi her skriver at det «ikke kan gis tilskudd for», mener vi at vilkårene for å få tilskudd ikke er oppfylt for de aktuelle dagene. At tilskuddsutbetalingen er beregnet til 0 kroner, fordi inntekten til fradrag for den aktuelle dagen er høyere enn den maksimale dagsatsen for tilskuddsordningen, er noe annet enn at vilkårene ikke er oppfylt. Dette er ikke til hinder for «forflytting» av udekkede utgifter og ubenyttet andel av maksimalt beregnet tilskudd mellom sammenhengende søknadsperioder.

§ 3 Generelle vilkår

Tilskot etter denne forskrifta kan gjevast til føretak som er registrert i Einingsregisteret og som driv vanleg jordbruksproduksjon. Etter § 7 kan tilskotet i staden gjevast til attlevande ektefelle, sambuar, forelder eller barn etter avdød jordbrukar.

Den personen som det vert søkt tilskot for må ha hatt næringsinntekt frå jordbruk, gartneri mv. frå føretaket i dei to siste inntektsåra som vedkomande har fått skatteoppgjer for per 1. januar i det året avløysinga finn stad. Dersom personen ikkje er innehavar må inntekta ha vore minimum $\frac{1}{2}$ G i gjennomsnitt per år. For nye innehavarar som per 1. januar enno ikkje har fått skatteoppgjer for dei to fyrste åra etter oppstart krevst i staden at jordbruks- eller gartneridrifta i føretaket er egna til å gje dei positiv næringsinntekt over tid.

Tilskotet kan gjevast til dekking av dokumenterte utgifter til avløysing.

Som avløysing reknast ikkje arbeid utført av person som

- 1. har næringsinntekt frå føretaket eller nokon av føretaka i driftsfellesskapet*
- 2. er ektefelle eller sambuar til nokon som har næringsinntekt frå føretaket eller føretaka driftsfellesskapet, eller*

3. er under 15 år.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd – hvem kan motta tilskudd

Det fremkommer av første ledd første punktum at det kan gis tilskudd til avløsning ved sykdom m.m. til foretak som er registrert i Enhetsregisteret, og som driver vanlig jordbruksproduksjon.

Av første ledd andre punktum fremkommer det at det også kan gis tilskudd til privatpersoner etter sykdomsavløsningsforskriften § 7, så sant personen er gjenlevende ektefelle, samboer, forelder eller barn til avdød jordbruker.

Kravet om at det skal drives vanlig jordbruksproduksjon innebærer at produksjonen må ha et næringsmessig preg og drives i tråd med god agronomisk praksis og godt husdyrhold. Utgangspunktet for vurderingen av «vanlig» vil være objektive gjennomsnittstall eller standarder, men det vil være rom for et visst avvik fra disse.

I alvorlige dyrevelferdssaker, der Mattilsynet har ilagt aktivitetsnekt eller pålagt avvikling av dyreholdet, vil det ikke lenger være snakk om vanlig jordbruksproduksjon. Vilkårene for å kunne få tilskudd vil i slike tilfeller ikke være oppfylt fra og med den datoen det er dokumentert at forholdene som forårsaket disse reaksjonene forelå.

Andre ledd – krav til den som avløses – næringsinntekt fra foretaket

Det er et vilkår at den som har blitt avløst har hatt næringsinntekt fra jordbruks- eller gartnerivirksomheten i foretaket eller driftsfellesskapet. Hensikten med næringsinntektsvilkåret er å sikre at tilskuddet utbetales for avløsning av personer med en reell tilknytning til og betydning for driften av foretaket. Det er ulike krav til næringsinntekt avhengig av tilknytningen den avløste har til foretaket, foretakets organisasjonsform og om foretaket er nyetablert eller ikke.

For eksempel stilles det ikke krav til nivået på tidligere inntekt for innehavere av enkeltpersonforetak (ENK), i motsetning til for ektefelle eller for deltakere i samdrift (deltakerlignende selskaper; ANS eller DA). Årsaken er at innehavere av ENK alltid vil ha sterk tilknytning til foretaket, mens dette ikke nødvendigvis er tilfellet for deres ektefeller eller for deltakere i samdrifter.

Næringsinntektsvilkåret gjelder alle det søkes om tilskudd til avløsning av. Dette innebærer at inntekten fra foretaket må ha blitt delt mellom ektefellene for at det skal kunne gis tilskudd til avløsning ved sykdom m.m. for begge. Samboere må eventuelt opprette et ANS eller et DA for å kunne fordele næringsinntekten seg imellom. Det gis ikke tilskudd til avløsning av ansatte i eller eiere av aksjeselskaper fordi disse mottar hhv. lønn eller utbytte, og ikke næringsinntekt, fra selskapet.

Næringsinntekt kan erverves via enkeltpersonforetak (ENK), fra samdrift (ANS eller DA) eller som arbeidsgodtgjørelse til deltaker i en samdrift eller til deltakers ektefelle. Sykepenger kan regnes inn i næringsinntekten hvis det bekreftes at retten til disse er

opptjent gjennom næringsinntekt fra jordbruk/gartneri. Underskudd i næring fra ENK, DA og ANS er negativ næringsinntekt.

Skjemaene og postene i den gamle skattemeldingen er nå erstattet med tema og kort i den nye skattemeldingen. Næringsoppgaven og de ulike vedleggsskjemaene er nå slått sammen i en næringsspesifikasjon, som legges ved skattemeldingen. De fleste ENK leverer nå person- og næringsopplysninger og næringsspesifikasjon i samme skattemelding. Innholdet og definisjonen av næringsinntekt er fortsatt den samme, men organiseringen i skattemeldingen er endret.

Det er næringsinntekten i de to siste inntektsårene bonden har fått endelig skatteoppgjør for, per 1. januar i det året avløsningen har funnet sted, som er avgjørende. For avløsning utført i 2021 er det dermed inntektene i 2018 og 2019 som er avgjørende og for avløsning utført i 2022 er det inntekten i 2019 og 2020 som er avgjørende. Hvis søknaden gjelder en periode som strekker seg over et årsskifte, så er det den første dagen i søknadsperioden som blir avgjørende for hvilke år inntektsvilkåret må være oppfylt.

Hvis man sender inn en søknad om tilskudd for avløsning i perioden 1. – 31. desember 2021, så må næringsinntektsvilkåret altså være oppfylt for 2018 og 2019. Dersom man deretter sender inn en ny søknad som gjelder for avløsning fra og med 1. januar 2022, så må inntektsvilkåret være oppfylt for 2019 og 2020 for at denne andre søknaden skal kunne innvilges. Hvis søker i stedet hadde ventet og sendt bare en søknad som gjaldt avløsningen både i desember -21 og januar -22, så ville det bare være krav om at inntektsvilkårene var oppfylt for 2018 og 2019.

Det er kun inntekt fra det foretaket som søker om tilskuddet som teller med ved vurderingen av om den avløste oppfyller kravet til forutgående næringsinntekt. Det er lurt å være bevisst på dette når man velger hvordan næringsinntekten føres og eventuelt fordeles ved utfylling av skattemeldingen og næringsoppgaven. Det er også viktig å ha dette klart for seg dersom det er aktuelt å søke om tilskudd til avløsning av personer som er involvert i flere foretak. Hvis det ikke er sikkert om vedkommende fyller næringsinntektsvilkåret for begge foretakene, bør dette undersøkes nærmere før man velger hvilket av foretakene som skal søke om tilskudd til avløsning av vedkommende (og som dermed også må ha hatt kostnadene med avløsningen).

Næringsinntektsvilkåret for innehavere av enkeltpersonforetak (ENK)

Innehavere av ENK må ha hatt næringsinntekt fra foretakets jordbruks- eller gartnerivirksomhet de to siste årene han eller hun hadde fått skatteoppgjør for per 1. januar det året avløsningen fant sted. Fra og med 2019 ble det ikke lenger stilt noe krav til nivået på næringsinntekten for innehavere og det er således uten betydning om næringsinntekten har vært positiv eller negativ. Næringsinntekten kan også være null, men det må være registrert hos skatteetaten og være fordi drifta faktisk fikk et slikt resultat.

I § 7 om tilskudd til etterlatt for avløsning i forbindelse med jordbrukerens dødsfall, fremkommer det at den avdøde jordbrukeren må ha hatt minst ½ G (folketrygdens grunnbeløp) i gjennomsnittlig næringsinntekt fra foretakets jordbruksdrift de to siste årene vedkommende hadde fått skatteoppgjør for per 1. januar i dødsåret. Dette gjelder uansett om den avdøde var innehaver av ENK, ektefelle til innehaver, eller deltaker i samdrift.

Krav om drift som kan gi positiv næringsinntekt for innehavere av nyetablerte enkeltpersonforetak (ENK)

For innehavere av nyetablert ENK, som ennå ikke har mottatt skatteoppgjør for de to første årene etter oppstart, stilles det ikke krav om at de faktisk må ha hatt næringsinntekt fra foretaket. I stedet kreves det at jordbruks- eller gartneridriften i foretaket er egnet til å gi dem positiv næringsinntekt over tid. Denne regelen gjelder frem til tredje årsskifte fra foretaket ble opprettet. Deretter gjelder hovedregelen for innehavere av ENK i § 3 andre ledd første punktum. Hvis foretaket for eksempel ble opprettet 1. mars 2019 vil regelen for nyetablerte gjelde til og med 31. desember 2021. Per 1. januar 2022 vil innehaver ha mottatt skatteoppgjør for 2019 og 2020, så da er vil hovedregelen for innehavere av ENK komme til anvendelse.

Det gis kun tilskudd til næringsvirksomhet – ikke til hobbyvirksomhet

At driften er egnet til å gi innehaver positiv næringsinntekt over tid innebærer at det kun gis tilskudd til næringsvirksomhet og ikke til drift som må betegnes som hobby- eller fritidsaktiviteter. Som næringsvirksomhet regnes inntektsgivende aktivitet som

- tar sikte på en viss varighet,
- har et visst omfang,
- er egnet til å gi overskudd, og som
- drives for innehavers regning og risiko

Den største forskjellen mellom næringsvirksomhet og hobby-/fritidsaktiviteter er om virksomheten er egnet til å gi utøveren inntekter eller ikke. Det avgjørende er om jordbruks-/gartneridriften objektivt sett er egnet til å gå med overskudd når en ser på virksomheten over en passende tid. En jordbruksproduksjon av et omfang som kvalifiserer for en av dagsatsene i tabell 9.3 i jordbruksavtalen vil vanligvis oppfylle dette vilkåret.

Næringsinntektsvilkåret for deltakere i ANS og DA og for ektefeller til innehavere av ENK
Avløste jordbrukere som er deltakere i ansvarlig selskap (DA, ANS) eller er ektefelle til innehaver av ENK, må ha hatt næringsinntekt av en viss størrelse fra foretakets jordbruks- eller gartneridrift. Næringsinntektens størrelse er knyttet opp mot grunnbeløpet (G) i folketrygden, og må ha vært minst $\frac{1}{2}$ G. Det er den gjennomsnittlige næringsinntekten i de to siste inntektsårene bonden har fått endelig skatteoppgjør for, per 1. januar i det året avløsningen har funnet sted, som er avgjørende. For avløsning utført i 2020 er det således inntektene i 2017 og 2018 som er avgjørende og for avløsning utført i 2021 er det inntekten i 2018 og 2019 som er avgjørende.

Den avløste deltakeren eller ektefellen kan godt ha lav eller negativ næringsinntekt det ene av de avgjørende årene, så lenge næringsinntekten det andre året er stor nok til at gjennomsnittet likevel er minst $\frac{1}{2}$ G. Dersom den som har blitt avløst ikke har fått endelig skatteoppgjør fordi han eller hun har innvendinger mot skattefastsettingen for ett eller flere år, legges tallene foreløpig fastslått av skatteetaten til grunn.

Næringsinntektsvilkåret ved jordbrukers død

Ved utbetaling av tilskudd til etterlatte i forbindelse med jordbrukerens død, så er det den avdøde jordbrukeren som blir avløst. Det er dermed den avdøde som, på datoen for dødsfallet, må ha oppfylt kravet til næringsinntekt.

Kravet til den avdøde jordbrukerens næringsinntekt fremkommer av § 7 første ledd og er det samme som for ektefelle til innehaver av ENK og til deltakere i DA og ANS; minst ½ G i gjennomsnitt per år de to siste årene den avdøde hadde fått skatteoppgjør for per 1. januar i dødsåret. Det stilles altså strengere krav til næringsinntekten til avdøde innehavere av ENK enn etter den generelle regelen for innehavere i § 3 andre ledd. Dersom næringsinntektsvilkåret i § 7 første ledd ikke er oppfylt, er det nødvendig med dispensasjon fra vilkåret i § 7 for at det skal kunne gis tilskudd til etterlatte.

Minste krav til næringsinntekt for deltakere, ektefeller til innehavere, og avdøde jordbrukere

[Grunnbeløpet i folketrygden](#) er å finne på nav.no. Grunnbeløpet justeres vanligvis med virkning fra 1. mai hvert år. Vi opererer derfor med gjennomsnittlig grunnbeløp per år for å se om næringsinntektsvilkåret for deltakere og ektefeller er oppfylt.

År	Gjennomsnittlig G for kalenderåret	Minimum gjennomsnittlig næringsinntekt de to siste årene bonden har fått skatteoppgjør for per 1. januar dette året
2023	?	53 545
2022	109 784	49 930
2021	104 399	48 666
2020	100 853	47 270
2019	98 866	46 255

Dispensasjon fra kravet til næringsinntekt

Det står i sykdomsavløsningsforskriften § 9 andre ledd at Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan gi dispensasjon fra kravene til den avløstes næringsinntekt i særlige tilfeller. I dette ligger både at det bare er i spesielle, uvanlige tilfeller at det er mulig å gi dispensasjon, samt at det for slike særlige tilfeller er opp til Statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet å ta stilling til om dispensasjon skal gis eller ikke. Søker har ikke krav på dispensasjon bare fordi det er snakk om et særlig tilfelle.

Ved vurderingen av om dispensasjon bør gis eller ikke, er særlig følgende momenter av betydning

1. om foretakets jordbruksdrift er å anse som næringsvirksomhet,
2. om den avløste har tilstrekkelig tilknytning til driften av foretaket, og
3. om søker har gjort det som kan forventes for at vilkåret skulle vært oppfylt

Den som har blitt forhindret fra å arbeide på grunn av sykdom, svangerskap, fødsel eller omsorg for barn bør vanligvis utføre en betydelig andel av arbeidsoppgavene i driften for at det skal kunne forsvares å gi dispensasjon. Det kan ikke gis dispensasjon bare fordi det vil styrke økonomien i foretaket om det får tilskudd.

Hva ligger i næringsvirksomhet

I kravet om næringsvirksomhet ligger at foretaket må drive næring i skattemessig forstand. Det betyr at jordbruksvirksomheten må være av økonomisk karakter, ha et visst omfang og varighet. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon og virksomheten må være egnet til å gå med overskudd over tid. Det betyr at selv om virksomheten går med underskudd noen år etter oppstart, eller etter omlegging av driften eller store investeringer, så kan det gis dispensasjon hvis det er sannsynlig at driften blir innbringende etter hvert. Dersom ligningsmyndighetene ikke aksepterer virksomheten som næringsvirksomhet kan det ikke gis dispensasjon fra næringsinntektsvilkåret. Hobbyvirksomhet er ikke å anse som næringsvirksomhet i skattemessig forstand.

Om dispensasjon for innehavers ektefelle

Det kan gis dispensasjon til avløsning av innehavers ektefelle dersom foretakets jordbruksproduksjon på avløsningstidspunktet er av en slik art og størrelse at den krever begge ektefellenes samtidige innsats og tilstedeværelse, og begge vanligvis deltar i driften i stor grad. Med samtidig menes ikke nødvendigvis akkurat på samme tidspunkter av dagen hele dagen, men at det er nødvendig at begge gjør en betydelig arbeidsinnsats i den daglige jordbruksdriften. Dersom ektefellen har arbeid eller sysselsetting på full tid utenom gårdsdriften vil det normalt ikke være anledning til å gi dispensasjon. Akkurat hvor grensen går for hvor mye ektefellen må/kan arbeide i/utenom jordbruksdriften er vanskelig å fastsette helt presist og må vurderes konkret i den enkelte sak.

Om dispensasjon for samboer.

Det kan som hovedregel ikke gis dispensasjon fra næringsinntektsvilkåret for samboer til innehaver av enkeltpersonforetak. Årsaken er at samboere vanligvis ikke kan få næringsinntekt fra enkeltpersonforetak. Det finnes imidlertid en unntaksregel i skatteloven § 2-11 (2) som gjelder fordeling av inntekt mellom ektefeller. Denne regelen får tilsvarende anvendelse for samboere som er såkalt «meldepliktige» etter folketryktdloven. Regelen går ut på at hvis paret fremlegger tilstrekkelig dokumentasjon for skatteetaten, så kan de skatlegges for en forholdsmessig andel av overskuddet tilsvarende den enkeltes arbeidsinnsats og deltakelse i virksomheten.

Dersom et meldepliktig samboerpar som har sørget for dette i de årene inntektsvilkåret gjelder for, ikke oppfyller inntektskravet for næringsinntekt kan det derfor være rettslig grunnlag for å gi dispensasjon. En forutsetning er i så fall at behovet for dispensasjon må være forårsaket av at overskuddet i ENKet av gode grunner er for lavt til at samboeren kan få så mye som ½ G i næringsinntekt. Med gode grunner menes her grunner som kan tilsi å gi dispensasjon i andre type tilfeller. Hvis årsaken til at inntektsvilkåret ikke er oppfylt er at samboeren sin arbeidsinnsats i driften er forholdsmessig langt lavere enn innehaverens, så kan det ikke gis dispensasjon.

En annen situasjon der det er nærliggende å vurdere dispensasjon for samboer, er der foretaket som søker om tilskudd er en samdrift (ANS eller DA) og samboeren selv er

deltaker i foretaket. Da er det mulig å gi dispensasjon hvis vedkommendes gjennomsnittlige næringsinntekt fra foretakets jordbruksdrift «... i de to siste årene. ...» er lavere enn ½ G. Det må samtidig foreligge et særlig tilfelle. Om det bør gis dispensasjon må vurderes skjønnsmessig. Momentene som kan tillegges vekt i denne vurderingen er først og fremst om samboeren som er deltaker har tilstrekkelig tilknytning til jordbruksdriften, om arbeidsinnsatsen til samboeren var nødvendig på avløsnings-tidspunktet, og om samboeren har gjort det som kan forventes for å sørge for at begge oppfyller inntektskravet.

Relevant dokumentasjon for næringsinntekt

Ved søknad om dispensasjon fra næringsinntektskravet eller påstand om at kravet til næringsinntekten er oppfylt, selv om opplysningene landbruksforvaltningen mottar automatisk fra Skatteetaten tilsier at det ikke er det (typisk fordi inntekten er ført på feil post i skattemeldingen), vil “Næringsoppgaven” (RF-1175 B post 0402E) og “Landbruksskjema” (RF-1177) være relevant dokumentasjon.

Tredje ledd - krav om dokumenterte kostnader til avløsning

Tilskudd kan gis til dekning av dokumenterte utgifter til avløsning. I dette ligger det krav om at:

- utgiftene skal dokumenteres,
- utgiftene er påløpt som følge av utførte arbeidsoppgaver knyttet til den typen produksjon som kan gi grunnlag for tilskudd, og
- det dreier seg om utgifter til arbeidsoppgaver det ikke er uvanlig at jordbrukere utfører selv.

Både utgifter til egen ansatt avløser og tjenester levert fra avløserlag, landbruksvikar ansatt i kommunen og fra andre foretak kan gi rett til tilskudd. Dersom avløseren er ansatt i foretaket kan utgifter til lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift og eventuell avgiftspliktig kjøregodtgjørelse gi grunnlag for tilskudd.

Utgifter til varer eller materiell som blir benyttet ved utførelsen av tjenesten gis det ikke tilskudd for. Det skal derfor fremgå klart av eventuell faktura for utført avløsning hvor mange kroner som er betaling for utført arbeid og hvor mange kroner som eventuelt er betaling for medgått materiell, leie av maskiner som for eksempel rundballepresse, traktor med plog og så videre.

Fakturaen bør være datert, beskrive hvilke hovedarbeidsoppgaver som er utført av hvem og i hvilken tidsperiode. Det gis bare tilskudd til avløsning som er utført i søknadsperioden. I utgangspunktet er det ikke krav om at en faktura skal være betalt for at utgiftene kan gi grunnlag for tilskuddsutbetaling. Foretaket har jo plikt til å betale fakturaen og må dermed sies å ha hatt utgifter. Dersom det er noe som gir grunn til å tvile på om fakturaen er reell eller mistanke om at avløsningen faktisk er utført av noen som omtales i § 3 fjerde ledd, kan det være riktig å kreve dokumentasjon for at fakturaen er betalt.

Hvis avløsningen er utført i regi av et avløserlag, kan et såkalt kontoutdrag fra avløserlaget til foretaket være tilstrekkelig dokumentasjon for utgiftene. Dette forutsetter at laget har benyttet de mulighetene som finnes til å legge inn informasjon om type avløsning som er

utført og når, slik at kommunen kan vurdere om utgiftene er påløpt innenfor søknadsperioden og det dreier seg om avløsertjenester som kan gi grunnlag for tilskuddet.

Hvilke arbeidsoppgaver regnes som avløsning?

Begrepet avløsning innbefatter de arbeidsoppgavene som det ikke er uvanlig at bønder utfører selv. Det skal legges et objektivt avløsningsbegrep til grunn. Dette innebærer at dersom det er uvanlig at bønder flest utfører arbeidsoppgaven, vil ikke tjenesten gi grunnlag for tilskudd til avløsning. Selv om en jordbruker faktisk pleier å utføre en arbeidsoppgave selv, fordi han eller hun har spesialkompetanse, så vil vedkommendes foretak likevel ikke kunne få tilskudd til avløsning for kjøp av tilsvarende tjenester fra andre, så lenge det er uvanlig at bønder flest utfører denne typen arbeid.

Landbruksdirektoratet har forhåndsvurdert ulike typer arbeidsoppgaver/tjenester. Oppramsingen nedenfor er ikke uttømmende, men kan tjene som rettesnor når andre tjenester skal vurderes. Utgifter til følgende kan gi grunnlag for tilskudd:

Stell og føring av dyr, saueklipping, klauvskjæring, vedlikehold av driftsbygning i form av for eksempel maling eller snekkerarbeid, såing, jordarbeiding, gjødsling, innhøsting, rundballepressing, gjerdehold, beiterydding, frakt av dyr til og fra beite med videre.

For så vidt gjelder sykdomsavløsning, kan også utgifter til lønningsarbeid gi grunnlag for tilskudd. Det er jo nødvendig å sørge for korrekt og rett-tidig lønnsutbetaling for at noen skal være villige til å avløse jordbrukeren. Det gis ikke tilskudd til avløsning ved ferie og fritid for slike utgifter. Utgifter til følgende kan ikke gi grunnlag for tilskudd:

Dyrlege, regnskapsføring, rådgivning fra husdyrkontrollen, drektighetskontroll, husdyrkontroll, rørlegger, elektriker eller bilmekaniker. Arbeid knyttet til for eksempel oppføring av ny driftsbygning eller grunnarbeider i forbindelse med dette gir heller ikke grunnlag for tilskudd.

Fjerde ledd - krav til avløser

For at foretaket skal kunne få tilskudd må avløseren være fylt 15 år når avløsningen skjer. Det er ingen øvre aldersgrense for avløseren.

Avløseren kan ikke ha næringsinntekt fra foretaket eller andre foretak som eventuelt er i driftsfellesskap med foretaket som søker om tilskudd. Avløseren kan heller ikke være en som er ektefelle/samboer med en som har slik næringsinntekt. Dette gjelder også der ektefellen/samboeren er ansatt som landbruksvikar eller avløser i avløserlaget.

§ 4 Tilskot ved sjukdom

Det kan gjevast tilskot ved sjukdom dersom den personen som det vert søkt tilskot til avløysing av er yngre enn 70 år og sjukemeldt frå arbeid i føretaket. Det kan òg gjevast tilskot utan at sjukemelding ligg føre, dersom personen i samband med eigen sjukdom eller skade har vore til naudsynt behandling, kontroll eller undersøking på sjukehus eller hos spesialist godkjend av det offentlege.

Tilskot etter første ledd stansar når det er utbetalt tilskot for personen i til saman 365 dagar i løpet av dei tre siste åra. Teljinga av dagar tek til på nytt kvar gong det er gått 26 samanhengande veker sidan den siste dagen i den føregåande perioden det har vore utbetalt tilskot for.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd - tilskudd ved jordbrukerens sykdom eller skade

Tilskudd til avløsning ved sykdom kan utbetales for avløsning av jordbrukere som var 69 år eller yngre da avløsningen fant sted.

Krav om sykmelding eller nødvendig undersøkelse, behandling eller kontroll hos lege

Det kan gis tilskudd hvis den som avløses har vært sykmeldt fra arbeid i jordbruksforetaket. Det er ikke tilstrekkelig å være sykmeldt fra annet arbeid. Det framgår av sykmeldingen hvilket arbeid en er sykmeldt fra. For å regnes som sykmeldt, må det være gitt beskjed fra legen, via en sykmelding, om at den avløste på grunn av sykdom eller skade helt eller delvis ikke kan utføre sitt vanlige arbeid. En sykmelding kan vanligvis kun gis for et begrenset tidsrom av gangen.

Det kan også gis tilskudd for dager jordbrukeren har vært til nødvendig undersøkelse, behandling eller kontroll på sykehus eller hos spesialist godkjent av det offentlige. I de tilfellene det er lang reisevei til sykehus eller spesialist kan det, ved behov, også gis tilskudd for en dag i forkant og/eller i etterkant av dag(er) for undersøkelse eller kontroll.

Det er ikke et vilkår i seg selv at den avløste mottar sykepengar, men dersom den avløste mottar arbeidsavklaringspenger (AAP) må det komme frem av legeerklæring at vedkommende på grunn av sykdom eller skade ikke kan utføre arbeid i foretaket. Så lenge den avløste får arbeidsavklaringspenger vil det være en mulighet for at vedkommende skal kunne komme tilbake i arbeid helt eller delvis. Det er derfor adgang til å gi tilskudd til avløsning av noen som mottar arbeidsavklaringspenger.

Det kan ikke gis tilskudd til avløsning av noen som mottar uføretrygd basert på 100 prosent uførhet. For at det skal kunne utbetales tilskudd til avløsning av en jordbruker som mottar gradert uføretrygd, må vedkommende være sykmeldt fra sitt vanlige deltidsarbeid i jordbruksdriften. Vedkommende må altså være sykmeldt ut over den varige uførheten. Dette gjelder også selv om den avløste har fått avslag på uføretrygd fra NAV fordi inntektene vedkommende fortsatt får fra jordbruksdriften er for høye.

Andre ledd første punktum - maksimalt tilskudd for 365 dager ved jordbrukerens sykdom

Foretaket/virksomheten kan få tilskudd til avløsning av en og samme sykmeldte jordbruker for inntil 365 dager i løpet av de tre siste årene. Telling av dager er knyttet til antall sykmeldingsdager det utbetales tilskudd for og er helt frikoblet fra NAV sin telling av dager det er utbetalt sykepengar for. Forutsatt at jordbrukeren er sammenhengende sykmeldt så teller alle dager i perioden foretaket søker tilskudd for med – enten avløser har utført arbeid på bruket alle dagene eller bare noen av dagene i perioden. Dette kan illustreres med et eksempel:

Eksempel 1 - telling av dager

Jordbrukeren var sykmeldt i 14 dager fra torsdag 10. desember til og med onsdag 23. desember. Foretaket søker tilskudd til avløsning for denne perioden. Avløseren har ikke jobbet i helgene. Helgedagene skal likevel telle med ved beregningen av maksimalt tilskudd for de to ukene og ved tellingen av antall dager det er utbetalt tilskudd for. Det vil si at det beregnes og utbetales tilskudd for 14 hele dager.

Det er ikke påbudt å søke om tilskudd for hele sykmeldingsperioden. Bare dagene i den delen av sykmeldingsperioden det søkes tilskudd for teller med opp mot 365-dagersgrensen. Dette kan illustreres slik:

Eksempel 2 - telling av dager

Jordbrukeren var sykmeldt i 21 dager fra torsdag 10. desember til og med onsdag 30. desember. I likhet med i helgene så har familiemedlemmer også kunnet hjelpe til i juleferien. Foretaket hadde derfor ikke utgifter til avløser i julen. Av den grunn velger foretaket å bare søke om tilskudd til avløser for de to første ukene i sykmeldingsperioden. De dagene jordbrukeren var sykmeldt den tredje uken skal det følgelig ikke beregnes eller utbetales tilskudd for og de teller ikke med når man skal se om grensen på 365 dager blir nådd. Antallet tilskuddsdager her blir dermed også 14 – akkurat som i eksempelet over.

Andre ledd andre punktum - 26 uker uten tilskudd gjør at tellingen av dager starter på nytt

Etter 26 uker uten utbetaling av tilskudd på grunn av den enkelte jordbrukerens sykdom begynner tellingen av dager opp mot 365 dagers-grensen alltid på nytt (det vil si på dag 1). Da har det ikke lenger noen betydning hvor mange dager det er utbetalt tilskudd for på dette grunnlaget tidligere i treårsperioden.

Ikke dispensasjonsadgang fra tidsbegrensningen ved sykdom

Det er bare mulig å gi dispensasjon fra vilkår for å kunne få tilskudd. Det er derfor ikke adgang til å «dispensere» fra at tilskuddet til avløsning ved jordbrukerens sykdom opphører når det har blitt utbetalt for 365 dager i løpet av den siste treårsperioden. Det kan heller ikke «dispenseres» fra kravet om at det deretter må gå 26 uker uten utbetaling før tilskudd kan utbetales på nytt for avløsning knyttet til jordbrukerens sykdom.

§ 5 Tilskot ved svangerskap, fødsel, adopsjon og omsorgsovertaking av barn

Det kan gjevast tilskot når den personen det vert søkt tilskot for er gravid og tek i mot svangerskaps pengar, eller søker kan dokumentere med vedtak eller erklæring frå NAV at personen fyller dei medisinske vilkåra for rett til svangerskaps pengar.

Det kan gjevast tilskot når den det vert søkt tilskot for:

- 1. tek imot foreldrepengar etter folketrygdlova kapittel 14,*
- 2. har fått eingongsstønad ved fødsel etter folketrygdlova kapittel 14, eller*
- 3. har dagleg omsorg for eit barn og søker kan dokumentere*

- a. med avslagsvedtak eller erklæring frå Nav, at årsaka til at personen ikkje får foreldrepengar er at oppteningsvilkåra i folketrygdlova § 14-6 ikkje var oppfylde, og
- b. med attest frå Folkeregisteret, at personen er registrert som far eller medmor til barnet og bur saman med barnet på same adresse

Tilskot etter andre ledd nr. 2 kan gjevast for ei samanhengande periode tilsvarende mødrekvota og fellesdelen av foreldrepengeperioden ved fullt uttak av 100 % foreldrepengar. Tilskot etter andre ledd nr. 3 kan gjevast for ei samanhengande periode tilsvarende fedrekvota ved fullt uttak av 100 % foreldrepengar.

I samband med fødsel kan det gjevast tilskot for avløyning av faren i inntil 14 dagar dersom han bur saman med mora til barnet og føretaket ikkje tek i mot tilskot for avløyning av mor i desse dagane. Der adoptivforeldre og fosterforeldre tek over omsorga kan det òg ytast slikt tilskot til ein av foreldra. Dette gjeld likevel ikkje ved stebarnsadoptsjon eller der barnet er over 15 år.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd - tilskudd til avløsning i forbindelse med graviditet

Det kan gis tilskudd til avløsning for perioder den som avløses har mottatt svangerskapspengar. Svangerskapspengar utbetales fra NAV når friske gravide ikkje kan utføre sitt vanlige arbeid eller alternative arbeidsoppgaver på arbeidsstedet, fordi det kan medføre risiko for barnet.

Det kan også gis tilskudd dersom den avløste jordbrukeren oppfyller de medisinske vilkårene for svangerskapspengar selv om hun av andre årsaker ikkje får utbetalt denne ytelsen fra NAV. Det er et vilkår at dette kan dokumenteres med et vedtak eller en uttalelse fra NAV.

Andre ledd – tilskudd til avløsning i forbindelse med foreldrepermisjon

Det kan gis tilskudd til avløsning av jordbruker som mottar foreldrepengar, har fått engangsstønad ved fødsel eller tar ut fedrekvota uten å ha rett til foreldrepengar.

Andre ledd nr. 1 Foreldrepengar

Det kan gis tilskudd til avløsning for perioder den som avløses har mottatt foreldrepengar. NAV utbetaler foreldrepengar til mor og far i forbindelse med fødsel, og i forbindelse med adopsjon av barn under 15 år. Foreldrepengene må tas ut innen tre år etter fødselen/adopsjonen. Dersom foreldrene ønsker å kombinere foreldrepermisjon med deltidsarbeid er det mulig å benytte gradert uttak av foreldrepengar. Selvstendig næringsdrivende må i så fall inngå en skriftlig avtale med NAV om dette. Varigheten av permisjonen, dekningsgrad og eventuell gradering kombinert med deltidsarbeid vil gå frem av vedtak om foreldrepengar fra NAV.

Andre ledd nr. 2 Engangsstønad ved fødsel og ved adopsjon av barn under 15 år

Det kan utbetales tilskudd dersom den som avløses har mottatt engangsstønad fra NAV. Engangsstønad utbetales i forbindelse med fødsel og adopsjon når moren ikkje har opptjent rett til foreldrepengar. Hvis faren får/overtar eneomsorgen for barnet eller adopterer barn alene, kan han få engangsstønad dersom han ikkje har rett til foreldrepengar.

Andre ledd nr. 3 Fedrekvote uten rett til foreldrepenger

Regelen i § 5 andre ledd nummer 3 sier at det kan gi tilskudd til avløsning av jordbrukere som har blitt fedre og som tar foreldrepermisjon/fedrekvote selv om de ikke får foreldrepenger hvis årsaken er at de hadde for lav pensjonsgivende inntekt i forkant av permisjonen. Regelen gjelder fra og med 1. januar 2020 i de tilfellene barnet er født 1. juli 2018 eller senere.

Det er en rekke vilkår som må være oppfylt for at det kan gis tilskudd etter denne regelen:

- Jordbrukeren må ha daglig omsorg for barnet
- Søkeren må kunne dokumentere:
  - a) med avslagsvedtak eller erklæring fra NAV, at jordbrukeren ikke har rett på foreldrepenger fordi vilkårene om pensjonsgivende inntekt i Folketrygdloven § 14-6 ikke var oppfylt, og
  - b) med attest fra Folkeregisteret, at jordbrukeren er far eller medmor til barnet og bor sammen med barnet på samme adresse.

Tredje ledd - regler om hvor lenge det kan gis tilskudd etter andre ledd nr. 2 og 3
§ 5 tredje ledd oppstiller regler om når og hvor lenge det kan gis tilskudd til avløsning av jordbrukere som mottar engangsstønad eller tar ut fedrekvote uten rett til foreldrepenger.

Tredje ledd første punktum

Tilskudd til avløsning av jordbruker som har mottatt engangsstønad kan gis for en sammenhengende periode tilsvarende mødrekvoten og fellesdelen av foreldrepengeperioden ved fullt uttak av 100 % foreldrepenger. Dette betyr at:

- tilskuddet maksimalt kan gis for en periode av tilsvarende lengde som en mor med fullt uttak av foreldrepenger, som beregnes med 100 % dekningsgrad, maksimalt kan ha. Per januar 2021 utgjør mødrekvoten og fellesdelen av foreldrepengeperioden til sammen 34 uker for barn født etter 1. juli 2018.
- dagene foretaket velger å søke tilskudd for, må tas ut i én sammenhengende periode. Dette betyr at dersom det allerede er sendt inn en søknad om tilskudd for deler av perioden, må søknadsperioden i eventuelle etterfølgende søknad(er) henge direkte sammen i tid med søknadsperioden i tidligere innsendte søknad(er).
- første dag det kan gis tilskudd til avløsning pga. mottak av engangsstønad er 12 uker før fødselen. Så sant søknadsperioden starter senest tre uker før fødselen, kan det gis tilskudd for inntil 34 uker. Dersom søknadsperioden starter senere enn tre uker før fødselen, reduseres antallet dager det kan gis tilskudd dag for dag. Siste mulige dag det kan gis tilskudd til avløsning for pga. mottak av engangsstønad er dag 217 fra og med dagen fødselen finner sted.

Tredje ledd andre punktum

Hvis vilkårene i § 5 andre ledd nr. 3 er oppfylt, kan det gis tilskudd til avløsning for en sammenhengende periode tilsvarende fedrekvoten ved fullt uttak av foreldrepenger beregnet med 100 % dekningsgrad. Dette betyr at:

- tilskuddet maksimalt kan gis for en periode av tilsvarende lengde som fedrekvoten av foreldrepengeperioden. Per januar 2021 er dette 15 uker.

- dagene foretaket velger å søke tilskudd for, må tas ut i én sammenhengende periode. Dette betyr at dersom det allerede er sendt inn en søknad om tilskudd for deler av perioden, må søknadsperioden i eventuelle etterfølgende søknad(er) henge direkte sammen i tid med søknadsperioden i tidligere innsendte søknad(er).
- perioden må avvikles innenfor yttergrensene av når fedrekvoten for de som mottar foreldrepenger kan tas ut. De første seks ukene etter at barnet er født er forbeholdt mor. Dette betyr at første dag det kan gis tilskudd for er første dag i uke 7 etter fødselen og siste dag det er mulig å gi tilskudd for er dag 322 fra og med datoen barnet blir født.

Fjerde ledd – tilskudd til avløsning for inntil 14 dager i forbindelse med fødsel/adopsjon eller omsorgsovertakelse

Det kan utbetales tilskudd til avløsning av faren til barnet for inntil 14 dager i forbindelse med fødselen. Medmor likestilles med far, jf. barneloven § 4 a tredje ledd. Det er et vilkår at foreldrene bor sammen og at det ikke utbetales tilskudd til avløsning av moren for de samme ukene.

Avløsningen skal fortrinnsvis skje i sammenheng, men kan også deles slik at faren kan være til stede en eller flere dager i forbindelse med fødselen og deretter når mor og barn har kommet hjem fra sykehuset.

Med «i forbindelse med fødselen» menes perioden fra to uker før fødselen til to uker etter at mor er kommet hjem fra sykehuset. Dersom avløsningen har skjedd forut for fødselen likestilles termindato med fødsel siden man ikke kan vite på forhånd akkurat når en fødsel vil finne sted.

Tilsvarende kan det gis tilskudd for avløsning av en av foreldrene i inntil 14 dager i forbindelse med omsorgsovertakelse ved adopsjon av barn som ikke er stebarn og i forbindelse med overtakelsen av omsorgen for fosterbarn, så sant barnet ikke er eldre enn 15 år.

§ 6 Tilskot ved sjukdom hos barn

Det kan gjevast tilskot når den personen det vert søkt tilskot for må ivareta barn med sjukdom, og det finst dokumentasjon til dømes i form av legeerklæring for heile perioden det vert søkt tilskot for. Det kan og gjevast tilskot når den personen det vert søkt tilskot for følgjer barn til legeundersøking eller anna oppfølging i samband med sjukdom eller skade. Tilskotet kan gjevast til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år.

Det kan gjevast tilskot når den personen det vert søkt tilskot for har barn med kronisk sjukdom, langvarig sjukdom eller har nedsett funksjonsevne og det derfor er ei markert auke i risikoen for at personen får fråvær frå arbeidet sitt i føretaket. Tilskotet kan gjevast til og med det kalenderåret barnet fyller 18 år. Det kan òg gjevast tilskot for å kunne delta i opplæring ved godkjend helseinstitusjon eller offentleg kompetansesenter for å kunne ta seg av og behandle barnet.

Tilskotet kan gjevast for inntil 20 dagar per år for kvar av foreldra. For einslege foreldre kan tilskot gjevast for inntil 40 dagar per år. Dersom vilkåra i andre ledd er oppfylt, kan det gjevast tilskot for inntil 30 dagar per år for kvar av foreldra eller inntil 60 dagar per år for einslege foreldre.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd – tilskudd hvis jordbrukeren har sykt barn

Det kan gis tilskudd til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år dersom jordbrukeren følger barnet til legeundersøkelse eller annen oppfølging i forbindelse med sykdom eller skade. For avløsning utført fra og med 1. januar 2023 kan det også gis tilskudd for dager jordbrukeren har tatt seg av sykt eller skadet barn uten at det var nødvendig å følge barnet til lege/behandling alle dagene i søknadsperioden. Gyldig dokumentasjon kan for eksempel være en legeerklæring, innkalling til eller bekreftelse på oppmøte til undersøkelse hos fastlegen eller på sykehus. Dokumentasjonen må dekke hele søknadsperioden.

Det kreves ikke at konsultasjonen skjer hos spesialist eller på sykehus. Også undersøkelse og behandling hos fastlegen eller på legevakten kan gi grunnlag for utbetaling av tilskudd..

Andre ledd – tilskudd hvis jordbrukeren har barn med kronisk eller langvarig sykdom

Dersom jordbrukeren har barn med kronisk sykdom, langvarig sykdom eller nedsatt funksjonsevne, kan det både gis tilskudd for dager jordbrukeren følger barnet til lege, må ta seg av barnet hjemme mens det er sykt eller deltar på opplæring for å kunne ta seg av barnet. Det kan gis tilskudd på dette grunnlaget til og med det kalenderåret barnet fyller 18 år.

Det er et krav at barnets sykdom eller funksjonsnedsettelse medfører en markert økning i risikoen for at jordbrukeren får fravær fra arbeidet i foretaket. Dette må dokumenteres med legeerklæring.

Tilstandene som ramses opp i forskrift 25. mars 1997 nr. 263 om hvilke sykdommer og funksjonshemninger som skal gi utvidet rett til omsorgspenger etter folketrygdloven § 9-6 andre ledd vil regnes som kronisk sykdom, langvarig sykdom eller nedsatt funksjonsevne i denne sammenhengen. Også andre tilstander kan gi tilskudd til avløsning for dager jordbrukeren må ta seg av barnet hjemme, dersom de gir funksjonsnedsettelse i tilsvarende grad som de som er oppramset i forskriften.

Tredje ledd – antallet dager det kan gis tilskudd for ved barns sykdom

For avløsning som er utført til og med 31.12.2020 kan det gis tilskudd til avløsning på grunn av barns sykdom inntil 20 dager per jordbruker per kalenderår. Dersom

jordbrukeren var alene om omsorgen for barnet kan det gis tilskudd for inntil 40 dager per kalenderår til og med 2020.

Med virkning fra 1. januar 2021 er regelen endret slik at det kan gis tilskudd til avløsning av jordbrukere med barn som er kronisk eller langvarig syke eller med nedsatt funksjonsevne, jf. andre ledd, for 10 dager mer per kalenderår. Hvis jordbrukeren er alene om omsorgen for slike barn, kan det gis tilskudd for 20 dager mer per kalenderår.

Fra og med 2021 kan det dermed i utgangspunktet gis tilskudd til avløsning for inntil 20 dager per jordbruker per år på grunn av barns sykdom, men dersom jordbrukeren faller inn under andre ledd fordi barnet har kronisk eller langvarig sykdom eller funksjonsnedsettelse kan det gis tilskudd for inntil 30 dager per år.

Det kan gis tilskudd for det maksimale antallet dager for hver av foreldrene sålenge begge fyller kravene til næringsinntekt. Et ENK der begge foreldrene mottar næringsinntekt i tråd med reglene i § 3 andre ledd, kan således få tilskudd for inntil totalt 40 dager, eller eventuelt inntil totalt 60 dager hvis barnet er kronisk sykt, per år fordi foreldrene avløses i forbindelse med barns sykdom.

For jordbrukere som er enslige foreldre kan det gis tilskudd for inntil 40 dager per år, men for inntil 60 dager per år dersom de faller inn under andre ledd.

Det maksimale antallet dager det kan gis tilskudd for er det samme - uavhengig hvor mange barn jordbrukeren har.

§ 7 Tilskot ved dødsfall

Attlevande ektemake/sambuar, barn eller foreldre til ein avdød person som dreiv eit føretak med vanleg jordbruksproduksjon, kan gjevast tilskot til avløysing i inntil 8 veker etter dødsfallet. Avdøde må ha hatt ei gjennomsnittleg næringsinntekt frå jordbruk, gartneri mv. frå føretaket på minimum 1/2 G dei to siste inntektsåra som føretaket har fått skatteoppgjer for pr. 1. januar i dødsåret.

Reglane i § 3 første og andre ledd gjeld ikkje for attlevande som nemnt i første ledd i paragrafen her.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd – tilskudd til etterlatte etter avdød jordbruker

Dersom en jordbruker som driver et foretak med vanlig jordbruksproduksjon dør, kan en av de etterlatte få tilskudd til avløsning av avdøde hvis det finnes gjenlevende ektefelle/samboer, barn eller foreldre etter jordbrukeren. Andre enn slike nære etterlatte, kan ikke få tilskudd til avløsning på grunn av jordbrukerens dødsfall.

Dødsbo kan ikke få tilskudd etter § 7, men samboer, barn eller foreldre kan overta utgifter til avløser som er fakturert til dødsbo. Dersom jordbrukeren var sykmeldt før han eller hun døde, kan imidlertid dødsboet søke om tilskudd til avløsning av avdøde i sykdomsperioden

forut for dødsfallet. I så fall blir grunnlaget for tilskuddsutbetalingen § 4 – jordbrukerens egen sykdom.

For at det skal kunne gis tilskudd på grunn av jordbrukerens død, må den avdøde ha hatt minst ½ G i gjennomsnittlig næringsinntekt fra foretakets jordbruksdrift per år - i de to siste årene han eller hun hadde fått skatteoppgjør for per 1. januar i dødsåret. Kravet til næringsinntekt er ikke oppfylt selv om foretaket til den avdøde hadde høye driftsinntekter, dersom driftsutgiftene var høyere. Da blir næringsinntekten negativ og inntektskravet er ikke oppfylt.

Tilskuddet kan gis for avløsning i inntil 8 uker etter dødsfallet.

Andre ledd – ikke krav om næringsinntekt for etterlatte

Den etterlatte trenger ikke å ha hatt næringsinntekt fra foretakets jordbruksdrift for å kunne få tilskudd. Det er heller ikke noe krav om at den etterlatte er sykmeldt for å få tilskudd og foreldre kan få utbetalt tilskudd selv om de er pensjonister.

Det skal ikke trekkes for eventuelle sykepenger, andre ytelser eller lønn som mottakeren av tilskuddet får i avløsningsperioden. Dette er naturlig i og med at det i prinsippet er den avdøde som avløses. Ved beregningen av tilskuddet skal det imidlertid heller ikke trekkes for avdødes lønn eller pensjon eller lignende som er blitt utbetalt etter dødsfallet.

§ 8 Søknad

Søkjær av tilskot skal nytte søknadsskjema fastsett av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er eitt år etter siste dag i den perioden det vert søkt tilskot for.

Tilskotet kan ikkje overdragast til eige eller pant.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd - søknadsskjema

For å søke om tilskuddet, må søkeren fylle ut søknadsskjemaet som Landbruksdirektoratet har fastsatt.

Det er jordbruksforetaket eller nærstående etterlatt etter avdød jordbruker som kan få tilskudd etter denne ordningen. Det er altså den etterlatte selv eller den/de som i juridisk forstand representerer foretaket som må fylle ut og sende inn søknaden og som har ansvar for at de gitte opplysningene er korrekte. Eventuelle utenforstående hjelpere kan gjerne bistå med å fylle ut søknaden, men dette fritar ikke foretaket eller den etterlatte fra plikten til å sette seg inn i regelverket som gjelder for tilskuddet de søker på.

Andre ledd - søknadsfrist

Fristen for å levere søknad er ett år etter siste dag i perioden det søkes tilskudd for.

Det ligger en begrensning i uttrykket «det søkes tilskudd for»: I den elektroniske søknadsløsningen kan det nemlig bare søkes om tilskudd for det antallet dager og de tidsrommene i forhold til en hendelse som regelverket åpner opp for å gi tilskudd for. Det er for eksempel ikke mulig å sende inn søknad om tilskudd på grunn av jordbrukerens sykdom for en periode som er lenger enn 365 dager. Tilsvarende vil det ikke være mulig å sende inn søknad om tilskudd til avløsning på grunn av fars omsorgspermisjon ved fødsel for mer enn 14 dager og heller ikke for datoer som ikke kan sies å være «i forbindelse med» fødselen. Hvis jordbrukeren dør og den etterlatte ektefellen vil søke om tilskudd til avløsning, får vedkommende bare sendt inn søknad for dager i tidsrommet fra dødsdatoen og åtte uker deretter. Søknadsfristen utløper i slike tilfeller ett år og åtte uker etter datoen for dødsfallet.

En dispensasjonssøknad avbryter ikke søknadsfristen. For å regnes som levert i tide, må tilskuddssøknaden være sendt inn elektronisk eller postlagt innen kl. 24.00, eller levert kommunen før åpningstidens slutt, senest datoen for søknadsfristen.

Søker kan sende inn en søknad selv om ikke all nødvendig dokumentasjon foreligger hvis søknadsfristen nærmer seg.

Hvis søknaden er sendt inn før utløpet av fristen, men nødvendig dokumentasjon mangler, skal søker få tilbakemelding om dette og gis en ny frist for innsending av det etterspurte. Dersom ikke denne fristen overholdes kan saken avvises fordi kommunen mangler beslutningsgrunnlag for vedtak i saken.

Dispensasjon fra søknadsfristen

Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan gi dispensasjon fra søknadsfristen i særlige tilfeller. Det kan forsvares å gi dispensasjon fra søknadsfristen i saker med innslag av force majeure – altså der helt uventede forhold utenfor søkers kontroll forårsaker at søknaden om tilskudd blir fremsatt etter fristens utløp. Et særlig tilfelle vil dermed kunne foreligge dersom søker ikke har vært i stand til å ivareta sine interesser på grunn av ulykker, alvorlig sykdom, sykehusopphold og lignende.

Dersom kommunen påviselig har feilinformert søker og det er en klar årsakssammenheng mellom dette og at søknadsfristen ikke ble overholdt, kan det også være riktig å gi dispensasjon. Det skal i utgangspunktet ikke gis dispensasjon fra søknadsfristen dersom søker ikke har gjort tilstrekkelig selv for å sikre at søknaden ble levert i tide. At avløserlaget ikke har videresendt søknaden i tide eller at oversittelse av fristen får økonomiske konsekvenser kan ikke regnes som "særlige tilfeller" som gir grunnlag for dispensasjon.

Tredje ledd – forbud mot pantsetting

Foretaket eller den etterlatte kan ikke overføre eller pantsette retten til tilskuddet til andre.

§ 9 Administrasjon, dispensasjon og klage

Landbruksdirektoratet administrerer tilskot etter denne forskrifta. Vedtak om tilskot gjerast av kommunen.

Landbruksdirektoratet og statsforvalteren kan i særskilte høve dispensera frå vilkåra i § 3 andre ledd, § 4 t.o.m. § 7 samt § 8 andre ledd.

Vedtak som er gjort av kommunen kan klagast til statsforvalteren. Vedtak som er gjort av statsforvalteren kan klagast til Landbruksdirektoratet.

Kilde: Sykdomsavløsningsforskriften (lovdata.no)

Første ledd – kommunen fatter vedtak

Det er kommunen som er vedtaksmyndighet. Dette innebærer at det er kommunen som skal behandle søknaden ved å gå gjennom sakens opplysninger, vurdere om disse er tilstrekkelig dokumentert, vurdere om vilkårene for tilskudd er oppfylt og til slutt fatte vedtak om avslag eller innvilgelse. Statsforvalteren behandler klager over kommunens vedtak og fatter vedtak om dispensasjon. Landbruksdirektoratet behandler klager over vedtak om dispensasjon og har det overordnede ansvaret for å administrere tilskuddsordningen.

Andre ledd – hjemmel for dispensasjon

Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan i «særlige tilfeller» gi dispensasjon fra vilkårene i enkelte bestemmelser i forskriften. At det «kan» gis dispensasjon betyr nettopp dette og ikke at det «må» gis dispensasjon i «særlige tilfeller».

Det kan aldri gis dispensasjon i strid med formålet med en bestemmelse. For eksempel kan det ikke gis dispensasjon fra næringsinntektsvilkåret dersom det medfører utbetaling av tilskudd til avløsning av noen som ikke har tilknytning til jordbruksdriften til foretaket. Et eksempel vil være utbetaling av tilskudd til en deltaker i et ANS, som ikke deltar aktivt i driften av jordbruksforetaket. Formålet med vilkåret er nettopp å sikre at det er tilstrekkelig tilknytning, slik at det ikke utbetales tilskudd til «avløsning» det ikke er behov for.

Det er bare «vilkår» det kan gis dispensasjon fra etter § 9 andre ledd. Det vil si betingelser som må være oppfylt for å utløse retten til tilskudd. Et eksempel på et vilkår er aldersgrensen på 70 år for å kunne få tilskudd til avløsning i forbindelse med jordbrukerens egen sykdom etter § 4. Adgangen til å gi dispensasjon fra dette alderskravet er imidlertid svært snever.

Det er ikke adgang til å dispensere fra materielle regler. Materielle regler sier noe om innholdet i rettigheten til tilskudd. Et eksempel på en materiell regel er hvor mange dager det kan utbetales tilskudd for. At det oppleves urimelig at noen faller utenfor en fastsatt grense, gir i seg selv ikke grunnlag for å kunne dispensere.

Det er mest aktuelt å gi dispensasjon fra kravene som stilles til den avløstes næringsinntekt fra foretakets jordbruksvirksomhet i § 3 andre ledd. Det kan også dispenseres fra søknadsfristen, jf. § 8 andre ledd. Det er utdypet nærmere når det kan være aktuelt å dispensere i omtalen av disse bestemmelsene.

Nærmere om særlig tilfelle

At noe er et «særlig tilfelle» innebærer som hovedregel at det må være helt spesielt og uvanlig, noe som er uventet og som det ikke kan planlegges for. Dispensasjonsadgangen er der for å gi en sikkerhetsventil mot sterkt urimelige resultater i situasjoner lovgiver ikke så for seg da den aktuelle regelen eller vilkåret ble fastsatt.

Et eksempel på et særlig tilfelle kan være at ektefellen til innehaver ikke oppfyller kravet til forutgående inntekt i § 3 andre ledd på ½ G fordi driften har gått med underskudd som følge av en naturkatastrofe. Hvis derimot jordbruksforetaket gikk med underskudd på grunn av påkostninger i forkant av eierskifte, vil ikke dette være en særlig grunn som kvalifiserer for dispensasjon.

Et annet eksempel kan tenkes der foretaket er så nyetablert at det ennå ikke har vært mulig å få skatteoppgjør for to år etter oppstarten i forkant av det året avløsningen har funnet sted. Ved nyoppstarta jordbruksdrift er innehaver av ENK fritatt fra kravet om tidligere inntekt, dersom driften i foretaket er egnet til å gi positiv næringsinntekt på sikt. Et slik unntak finnes ikke for ektefeller eller deltakere i ANS eller DA. Det er derfor nødvendig med dispensasjon dersom det skal kunne gis tilskudd til avløsning av disse før det gått tre årsskifter etter oppstarten av foretaket. Om det bør gis dispensasjon i slike tilfeller må vurderes konkret i hver enkelt sak.

Et eksempel på en situasjon som vanligvis ikke kan karakteriseres som et særlig tilfelle, er hvis en avdød jordbruker ikke hadde foreldre, ektefelle/samboer eller barn, men for eksempel bare etterlater seg søsken. Dette er hverken spesielt, uvanlig eller noe lovgiver ikke så for seg da regelen ble formulert. Det må derfor noe annet, helt spesielt eller uvanlig, til for at det kan være aktuelt å gi dispensasjon som åpner for å kunne gi tilskudd etter § 7 i slike saker.

Det er bare «vilkår» det kan gis dispensasjon fra etter § 9 andre ledd. Bestemmelsen gir ikke hjemmel til å dispensere fra materielle regler. Materielle regler sier noe om innholdet i rettigheten til tilskudd. Eksempler på materielle regler er typisk hvor lenge det kan utbetales tilskudd for avløsning knyttet til jordbrukerens sykdom eller dødsfall og i forbindelse med barns sykdom. At det oppleves urimelig at noen faller utenfor en fastsatt grense, gir i seg selv ikke grunnlag for å kunne dispensere.

Det er mest aktuelt å gi dispensasjon fra kravene som stilles til den avløstes næringsinntekt fra foretakets jordbruksvirksomhet i § 3 andre ledd. Det kan også dispenseres fra søknadsfristen, jf. § 8 andre ledd. Det er utdypet nærmere når det kan være aktuelt å dispensere i omtalen av disse bestemmelsene.

Tredje ledd – klageadgang

Det er adgang til å klage på vedtak i saker om tilskudd etter sykdomsavløsningsforskriften. Statsforvalteren er klageinstans for kommunens vedtak. Landbruksdirektoratet er klageinstans for vedtak om dispensasjon der Statsforvalteren er førsteinstans.

§ 10 Kontroll og innhenting av opplysninger

Søkjaren av tilskot pliktar å gje alle opplysningar som kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finn naudsynt for å kunne forvalte ordninga.

I samband med søknadshandsaming og kontroll av tilskotsutbetalingar kan kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet innhente opplysningar frå skatteetaten.

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskot er rett. Søkjaren pliktar å utlevere all bokføring, korrespondanse og oppteikningar som vedkjem tilskotet. Opplysningar gitt i samband med søknad om tilskot kan òg kontrollerast ved teljing og måling på dei eigedomar som føretaket nyttar i drifta.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd – søkers opplysningsplikt

Søker av tilskuddet må gi alle opplysninger som landbruksforvaltningen mener er nødvendig for å kunne behandle søknaden. Mange av opplysningene må dokumenteres og søker har ansvaret for å skaffe og levere dokumentasjon på at vilkårene for rett til tilskudd er oppfylt. I søknadsskjemaet får søker beskjed om hvilken dokumentasjon han må legge ved søknaden.

Andre ledd – landbruksforvaltningen kan innhente opplysninger fra Skatteetaten

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan innhente opplysninger fra Skatteetaten i forbindelse med søknadsbehandling og kontroll av tilskuddsutbetalinger.

Den elektroniske søknads- og saksbehandlingsløsningen innhenter opplysninger direkte fra skatteetaten om hvorvidt kravene til den avløste jordbrukeren sin næringsinntekt fra foretakets jordbruksdrift er oppfylt eller ikke. Saksbehandler kan dessuten se det som er innrapportert til Skatteetaten om den avløste sine ulike inntekter og ytelser per måned for tidsrommet fra og med den første måneden i søknadsperioden til og med måneden etter søknadsperiodens utløp. Saksbehandler kan i tillegg se opplysninger om innrapportert lønn til avløser ansatt i foretaket for perioden fra og med måneden før til og med måneden etter søknadsperioden.

Tredje ledd – landbruksforvaltningen kan kontrollere

Både kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan gjennomføre etterfølgende kontroll for å sjekke at tilskuddsutbetalingene er gjort korrekt og at tilskuddet er beregnet på riktig grunnlag. Dette kan enten gjøres på grunn av mistanke om at det er gitt tilskudd på feil grunnlag eller som stikkprøvekontroll.

Tilskuddsmottaker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og alle oppteigninger som kan inneholde opplysninger om forhold av betydning for retten til eller størrelsen på tilskuddet.

Landbruksforvaltningen kan også gjennomføre stedlig kontroll på eiendommene som foretaket benytter.

§ 11 Avkorting ved regelverksbrot

Dersom føretaket aktlaust eller forsettleg driv eller har drive verksemda si i strid med anna regelverk for jordbruksverksemd, kan heile eller delar av det tilskotet som tilfell føretaket avkortast.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Kommentarer til bestemmelsen

Hvis foretaket har drevet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, enten uaktsomt eller med vilje, så kan hele eller deler av tilskuddet avkortes. Avkorting innebærer at det tilskuddet søker ville fått etter de ordinære reglene blir redusert helt eller delvis som en reaksjon på kritikkverdige forhold fra foretakets side. Avkorting er altså noe annet enn å kreve tilbake feilutbetalt tilskudd.

Det er kun der søker kan bebreides for feilen i større eller mindre grad at avkorting kan skje. Hvis den som handlet i strid med regelverket var i aktsom god tro, altså ikke kan lastes for feilen, kan det ikke avkortes i tilskuddet.

Det kan ikke avkortes i tilskudd til etterlatt

Tilskudd til nærstående etterlatt etter avdød jordbruker kan ikke avkortes selv om driften har vært i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet. § 11 omtaler nemlig bare tilskudd som tilfaller foretaket. Hvis eventuelle regelbrudd var av en slik art at driften i avdødes foretak ikke kan sies å være «vanlig jordbruksproduksjon» vil imidlertid ikke vilkårene for å få tilskudd etter § 8 være oppfylt. I så fall har ikke den etterlatte rett til noe tilskudd og det vil ikke være noe tilskuddsbeløp å avkorte i.

§ 12 Avkorting ved feilopplysningar

Dersom føretaket aktlaust eller forsettleg har gjeve feil opplysningar i søknaden som har eller ville danna grunnlag for ei urettmessig utbetaling av tilskot, kan heile eller delar av det tilskotet som tilfell føretaket avkortast. Tilskotet kan også avkortast dersom føretaket ikkje følgjer fristar som kommunen, statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har sett for å kunne utføre kontrolloppgåvene i medhald av § 10.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første punktum – avkorting ved feilopplysninger

Hvis det er gitt feil opplysninger i søknaden som har eller kunne ha gitt grunnlag for mer tilskudd enn foretaket har rett til, så kan tilskuddet avkortes. Å unnlate å gi opplysninger er likestilt med å gi feil opplysninger. Avkorting innebærer at det tilskuddet søker ville fått etter de ordinære reglene blir redusert helt eller delvis som en reaksjon på kritikkverdige forhold fra søkers side. Avkorting er altså noe annet enn å kreve tilbake feilutbetalt tilskudd.

Det er kun der søker kan bebreides for feilen i større eller mindre grad at avkorting kan skje. Hvis den som ga feil opplysninger var i aktsom god tro, altså ikke kan lastes for feilen, skal det ikke avkortes i tilskuddet. Søker kan aldri sies å ha vært i aktsom god tro dersom det er unnlatt å opplyse om noe av det som etterspørres i søknadsskjemaet – heller ikke i de tilfellene avløserlaget eller regnskapsfører har bistått med utfyllingen av skjemaet. Søker har alltid det formelle ansvaret for eventuelle feil slike medhjelpere måtte gjøre.

Andre punktum - avkorting ved brudd på frist i forbindelse med kontroll

Landbruksforvaltningen kan fastsette frister for når den skal ha mottatt etterspurt dokumentasjon. Dersom foretaket ikke leverer dokumentasjonen innen fristen, kan det fattes vedtak om avkorting i tilskuddet.

§ 13 Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom nokon, anten som følgje av manglande oppfyljing av vilkåra i denne forskrifta eller av andre grunnar, har motteke ei utbetaling som ikkje var rettmessig, kan det feilutbetalte beløpet krevjast tilbakebetalt frå mottakaren eller motreknast i seinare utbetalningar av tilskot. Tilsvarende gjeld differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskot som følgje av vedtak om avkorting etter § 11 og § 12.

For tilbakebetalingskrav kan det krevjast renter når kravet ikkje vert innfridd ved forfall. Ved grov aktløyse eller forsett kan renter krevjast frå tidspunktet for utbetalinga av det urettmessige tilskotet. Størrelsen på renta følgjer rentesatsen fastsett med heimel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinka betaling m.m.

Krav frå offentlege styresmakter som spring ut av jordbruksverksemda til føretaket kan motreknast i seinare tilskotsutbetalningar til føretaket.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Første ledd – tilbakekreving av feilutbetalt eller avkortet tilskudd

Bestemmelsen sier at urettmessige utbetalinger, «kan» kreves tilbake fra mottakeren eller motregnes i senere tilskuddsutbetalinger. Dette gjelder også der mottakeren av tilskuddet ikke kan bebreides for at det har skjedd en feilutbetaling. Også beløp som er utbetalt for mye på grunn av etterfølgende vedtak om avkorting kan kreves tilbakebetalt eller motregnes.

Hvorvidt tilbakebetaling skal kreves i det enkelte tilfellet, vil avhenge av en helhetsvurdering av konkrete omstendigheter og hensynet til rimelighet. Momentene i læren om *conditio indebiti* vil være av betydning. Dette innebærer at det kan tas hensyn til grad av skyld hos mottaker, feilens art, beløpets størrelse og hvor lang tid som har gått siden feilutbetalingen skjedde. Aktsom god tro om en feilutbetaling av tilskudd vil sjelden foreligge siden foretaket plikter å sette seg inn i regelverket for tilskudd det søker om. Aktsomhetskravet til jordbrukere er strengt i og med at de som selvstendig næringsdrivende regnes som en profesjonell aktør.

At en urettmessig utbetaling eller avkortet beløp kan motregnes i senere utbetalinger av tilskuddet, betyr at beløpet kan skaffes tilbake fra mottakeren ved å gjøre fradrag i senere tilskuddsutbetalinger som denne måtte ha rett til. Siden det er foretaket som er tilskuddsberettiget, er adgangen til å foreta motregning i fremtidige tilskuddsutbetalinger den samme uansett hvem av personene med næringsinntekt fra foretaket som er blitt avløst. Det vil si at dersom et ektepar driver jordbruksforetaket sammen, så kan for eksempel en feilutbetaling av tilskudd til avløsning i forbindelse med mannens sykdom motregnes i tilskudd til avløsning i forbindelse med at kona har mottatt svangerskapspengene.

Andre ledd - renter

§ 13 andre ledd åpner for at det kan kreves renter av tilbakebetalingskrav dersom de ikke innfris innen forfall. Størrelsen på renten følger av satsen for den alminnelige forsinkelsesrenten fastsatt med hjemmel i Lov om renter ved forsinket betaling m.m. 17. desember 1976 nr. 100.

Hvis tilskuddsmottaker er sterkt å bebreide for å ha forårsaket eller ikke sagt ifra om feilutbetalingen, og dermed har opptrådt grovt uaktsomt eller forsettlig, kan renter kreves fra den dagen utbetalingen fant sted. Grov uaktsomhet foreligger dersom mottakeren har opptrådt særdeles klanderverdig. Forsett foreligger der mottakeren har forårsaket den feilaktige utbetalingen med hensikt. Bakgrunnen for denne regelen er at man ønsker å gjøre det lite attraktivt å ta sjansen på å beholde et uberettiget beløp inntil det eventuelt blir krevd tilbake. Regelen søker også å forhindre at feilutbetalinger skjer, ved at risikoen for å bli ilagt renter vil skjerpe søkerens aktsomhet ved utfylling og innlevering av søknaden.

Tredje ledd – motregning i tilskuddet for andre krav som springer ut av jordbruksvirksomheten

Tilbakebetalingskrav fra det offentlige som springer ut av jordbruksvirksomheten til foretaket kan inndrives gjennom motregning i tilskudd etter sykdomsavløsningsforskriften. Vanligvis vil det være ønskelig å motregne i andre ytelser enn dette tilskuddet, men forskriften åpner likevel for muligheten.

§ 14 Iverksettning

Forskriften gjelder fra 1. januar 2015. Frå same tid blir forskrift 8. november 2006 nr. 1227 om tilskot til avløyising oppheva.

Kilde: [Sykdomsavløsningsforskriften](#) (lovdata.no)

Ingen kommentar.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Hilde Haug Simonhjell
seksjonssjef

Ingjerd Terese Skaug Robin
seniorrådgiver

